

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT GEORGES COSMAS

föredraget den 15 juli 1997 *

Innehåll

I — Faktiska omständigheter och förfarandet vid förstainstansrätten	I-4294
II — Överklagandets upptagande till sakprövning	I-4297
III — Tillåtlighet av interventionen	I-4298
IV — Grunderna för överklagandet	I-4303
A — Formfel i kommissionens beslut	I-4303
1) Tillämpliga föreskrifter och domstolens dom i PVC-målen	I-4304
a) Tillämpliga bestämmelser	I-4304
b) Domstolens dom i PVC-målen	I-4305
2) Den överklagade domen	I-4306
3) Prövning av grunderna för överklagandet	I-4308
a) Omfattningen av överinstansens behörighet	I-4308
b) Fråga om förstainstansrätten feltolkat begreppen nullitet av ett beslut och presumtion för rättsenlighet	I-4309
— Parternas argument	I-4309
— Bedömning av de grunder för överklagandet som upptagits i det föregående	I-4310
i) Omfattningen av kontrollen i förfarandet vid ett överklagande såvitt avser de frågor som skall prövas ex officio	I-4310
ii) Huruvida kommissionens omtvistade beslut är behäftat med fullt styrkta formfel	I-4311
iii) Riktigheten av punkt 385 i den överklagade domen	I-4312
c) Huruvida kommissionens omtvistade beslut är behäftat med väsentliga formfel	I-4313
— Parternas och intervenientens argument	I-4313
— Min bedömning av de frågor som redovisats i det föregående	I-4317
i) Förstainstansrättens behörighet med avseende på processledning och handläggning av ärendet	I-4317
ii) Prövning av förstainstansrättens avvisningsdom mot bakgrund av bevisbördereglerna	I-4318

* Originalspråk: grekiska.

HÜLS MOT KOMMISSIONEN

iii) Prövning av de grunder som åberopats efter det muntliga förfarandet avslutats	I-4320
iii) 1 Förbudet att åberopa nya grunder efter det att den muntliga förhandlingen avslutats	I-4321
iii) 2 Undantag från förbudet att åberopa nya grunder efter det att den muntliga förhandlingen avslutats	I-4322
iii) 2.1 De omständigheter som åberopats för sent har blivit kända först efter det att den muntliga förhandlingen avslutats	I-4323
iii) 2.2 Huruvida domaren ex officio är skyldig att pröva den grund för överklagandet som åberopats för sent	I-4328
B — De grunder för överklagandet som avser förstainstansrättens fastställande av överträdelse av artikel 85 i fördraget	I-4329
1) Parternas argumentation	I-4329
a) Deltagandet i de regelbundna sammanträdena	I-4329
b) Deltagande i prisinitiativen	I-4331
c) Åtgärderna för att främja genomförandet av prisinitiativen	I-4332
2) Rättslig bedömning av parternas argument	I-4333
a) Talans upptagande till sakprövning	I-4333
b) Fog för talan	I-4334
V — Förslag till avgörande	I-4335

I detta mål skall domstolen ta ställning till ett av Hüls AG enligt artikel 49 i EG-domstolens stadga gjort överklagande som avser upphävande av förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992.¹ I den över-

klagade domen avvisades den talan som klaganden hade fört mot det så kallade polypropenbeslutet, som kommissionen antog den 23 april 1986.² Beslutet avsåg

1 — Dom av den 10 mars 1992 i mål T 9/89, klaganden mot kommissionen (REG 1992, s. II-629 [beslutet är inte tillgängligt på svenska]).

2 — Beslut om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget IV/31.149 — Polypropen (EGT L 230, 1986, s. 1).

tillämpning av artikel 85 i fördraget på tillverkning av polypropen.³

I — Faktiska omständigheter och förfarandet vid förstainstansrätten

1. Såvitt avser de faktiska omständigheterna och förfarandet vid förstainstansrätten framgår följande av den överklagade domen:

Den västeuropeiska polypropenmarknaden tillgodosågs före år 1977 så gott som uteslutande av tio tillverkare av varan, däribland klaganden med en marknadsan-

del som låg mellan ungefär 4,5 och 6,5 procent. Sedan Montedisons patent upphört att gälla uppträdde från och med år 1977 nya tillverkare med stor produktionskapacitet. Efterfrågan ökade emellertid inte i motsvarande grad, varför det åtminstone fram till 1982 inte rådde någon jämvikt mellan tillgång och efterfrågan. Allmänt sett kännetecknades polypropenmarknaden under åren 1977—1983 av låg lönsamhet och/eller betydande förluster.

2. Den 13 och 14 oktober 1983 företog tjänstemän hos kommissionen, inom ramen för sina befogenheter enligt artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962⁴, samtida undersökningar hos en rad företag som tillverkade polypropen. I anslutning till dessa undersökningar begärde kommissionen enligt artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar hos dessa företag men också hos andra företag med liknande föremål för sin verksamhet. Med ledning av det bevismaterial som framkommit vid undersökningarna och de upplysningar som erhållits fann kommissionen att vissa tillverkare av polypropen, däribland klaganden, under åren 1977—1983 hade överträtt bestämmelserna i artikel 85 i fördraget. Den 30 april 1984 beslöt kommissionen därför att inleda ett förfarande enligt artikel 3.1 i förordning nr 17, och underrättade skriftligen berörda företag om sina anmärkningar.

3 — Tyngdpunkterna i detta och (totalt tio) andra till domstolen överklagade mål angående polypropenbeslutet ligger på frågan, om det förfarande som tillämpades när den omtvistade rättsakten antogs var rättsenligt, och på frågan om beslutet är behäftat med väsentliga förfel, som borde ha prövats mera ingående under förfarandet vid förstainstansrätten. De grunder för överklagandet, som klagandena i alla dessa mål har åberopat, uppvisar visserligen avsevärda likheter men är inte helt desamma i de olika målen, och de faktiska omständigheterna i respektive mål är inte alltid desamma. De väckta rättsfrågorna kräver emellertid på en rad punkter en gemensam bedömning; detta gäller särskilt för de sex företag, däribland klaganden, vilkas talan förstainstansrätten avgjorde genom sex domar av den 10 mars 1992. Dessa företag yrkade under tiden mellan den 27 februari 1992, då förstainstansrättens dom i PVC-målen meddelades, och den 10 mars 1992 hos förstainstansrätten att den muntliga förhandlingen skulle återupptas, för att det skulle kunna fastställas om — även med beaktande av de omständigheter som framkommit inom ramen för de tidsmässigt parallella och till sitt innehåll liknande PVC-målen — alla formföreskrifter och processuella villkor var uppfyllda när det omtvistade polypropenbeslutet antogs. Förstainstansrätten avvisade alla dessa yrkanden.

Av systematiska skäl är det lämpligt att först pröva C-199/92 P, Hüls mot kommissionen, C-49/92 P, Enichem, och C-235/92, Montecatini mot kommissionen. I dessa mål analyseras de flesta frågor som förekommer i denna grupp av mål; för att i möjligaste mån undvika upprepningar hänvisar jag sedan till nämnda tre mål.

4 — Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT L 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8).

3. Detta förfarande avslutades med att kommissionen den 23 april 1986 antog ovan nämnda beslut med följande slut:

b) periodiskt fastställde 'målpriser' (eller minimipriser) för försäljningen av produkten i var och en av gemenskapens medlemsstater,

”Artikel 1

[Företagen]... Chemische Werke Hüls (numera Hüls AG)... har överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i EEG-fördraget genom att

c) kom överens om diverse åtgärder för att underlätta genomförandet av sådana målpriser, inklusive (och huvudsakligen) tillfälliga begränsningar av produktionen, utbyte av detaljerade upplysningar om sina leveranser, hållande av lokala sammanträden och från och med slutet av 1982 ett system med 'account management' i syfte att genomföra prishöjningar gentemot vissa kunder,

...

— vad avser BASF, DSM och Hüls från en obestämd tidpunkt mellan 1977 och 1979 till åtminstone november 1983,

d) företog samtidiga prishöjningar för att genomföra de nämnda målen,

delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som gick tillbaka till mitten av 1977 och enligt vilka de producenter som förser den gemensamma marknadens territorium med polypropen

e) delade upp marknaden genom att ge varje producent ett årligt försäljningsmål eller en årlig 'försäljningskvot' (1979, 1980 och under åtminstone en del av 1983) eller, i brist på ett slutgiltigt avtal för hela året, genom att kräva att producenterna begränsade sin månatliga försäljning genom hänvisning till en föregående period (1981, 1982).

a) tog kontakt med varandra och regelbundet träffades (sedan början av 1981 två gånger i månaden) inom ramen för hemliga sammanträden för att diskutera och slå fast sin affärsstrategi,

...

Artikel 3

Med anledning av den i artikel 1 fastställda överträdelsen åläggs de i detta beslut angivna företagen följande böter:

...

vii) Hüls AG, 2 750 000 ECU eller 5 898 447,50 DEM i böter...”.

4. Fjorton av de femton företag till vilka nämnda beslut riktades, däribland klaganden, väckte talan om ogiltigförklaring av beslutet. Under den muntliga förhandlingen inför förstainstansrätten, som ägde rum från och med den 10 december till och med den 15 december 1990, utvecklade parterna muntligen sin talan och besvarade frågor från rätten.

5. I en särskild skrivelse av den 4 mars 1992, alltså efter det att både det skriftliga och det muntliga förfarandet avslutats men innan domen meddelats, hemställde klaganden vid förstainstansrätten att den muntliga förhandlingen skulle återupptas. Som grund för sin hemställan åberopade klaganden vissa faktiska omständigheter, som inträffat efter avslutandet av den muntliga förhandlingen eller närmare bestämt efter meddelandet av domstolens dom av den 27 februari 1992 i mål BASF med flera mot kommissionen (nedan kallade PVC-målen).⁵ Klaganden gjorde gällande att det av dessa omständigheter framgick att det omtvistade beslutet var behäftat med väsentliga formfel, som behövde prövas genom ny bevisupptagning.⁶

Efter att ha inhämtat nytt yttrande från generaladvokaten över den sålunda uppkomna frågan avvisade förstainstansrätten genom domen av den 10 mars 1992 både hemställan om återupptagande av den muntliga förhandlingen och klagandens talan.

6. Klaganden har överklagat förstainstansrättens avvisningsdom och yrkat att dom-

5 — Förenade målen T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 och T-104/89 (REG 1992, s. II-315; svensk specialutgåva, volym 12).

6 — Klaganden hävdade i denna skrivelse att det, på grund av vad kommissionen anfört i PVC-målen, fanns anledning att anta att även förfarandet i föreliggande mål var behäftat med samma formfel som skall prövas ex officio. Det var enligt klaganden därför nödvändigt att verkställa ytterligare bevisupptagning på detta stadium i förfarandet — och i synnerhet att ålägga kommissionen att företaget genom underskrifter av kommissionens ordförande och generalsekreterare bestyrkt avskrift av originalet till det omtvistade polypropenbeslutet och andra dokument — för att det skulle kunna fastställas om polypropenbeslutet hade antagits i de språkversioner som är föreskrivna enligt gemenskapsrätten och om ändringar i det ursprungliga beslutet hade företagits efter det att detta antagits.

stolen skall upphäva domen och förklara att kommissionens beslut är en nullitet, i andra hand att beslutet är ogiltigt. Om inget av dessa yrkanden bifalls, har klaganden yrkat att ärendet skall återförvisas till förstainstansrätten. Klaganden har samtidigt yrkat att kommissionen skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

gjort vissa invändningar om att överklagandet är otillåtligt, vilka hänför sig till den andra gruppen av de grunder för överklagandet som klaganden har åberopat, det vill säga till dem som gäller åsidosättande av gemenskapens materiella konkurrensrätt. Klaganden har å sin sida hävdad att nämnda invändningar är ogrundade och inte kan medföra att överklagandet helt avvisas.

Kommissionen har yrkat att överklagandet skall avvisas och att klaganden skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Bolaget DSM NV har intervenerat i målet till stöd för klagandens yrkanden.

8. Inledningsvis skall påpekas att ett överklagande enligt artikel 51 i EEG-stadgan för domstolen ”är begränsat till rättsfrågor och endast kan grundas på bristande behörighet hos förstainstansrätten, på rättegångsfel som kränker den överklagandes intressen eller på att förstainstansrätten har åsidosatt gemenskapsrätten”. Vidare erbjuder artikel 113.2 och artikel 116.2 i domstolens rättegångsregler parterna att i överklagandet eller svarsskrivelsen ändra den sak som varit föremål för talan vid förstainstansrätten. Enligt artikel 119 i rättegångsreglerna kan domstolen dessutom vid varje tidpunkt, om det är uppenbart att överklagandet inte kan upptas till sakprövning, avvisa överklagandet genom ett motiverat beslut.

II — Överklagandets upptagande till sakprövning

7. I sin svarsskrivelse har kommissionen i första hand yrkat att överklagandet skall avvisas. Kommissionen har i detta syfte

Överklagandet kan helt avvisas endast om inte någon av de på rätt sätt åberopade

grunderna kan tas upp till sakprövning. Domstolen måste alltså pröva samtliga grunder för överklagandet och fastställa att ingen av dem kan tas upp till sakprövning för att avvisning skall kunna ske.⁷

9. Ur denna synpunkt saknar kommissionens invändning att överklagandet inte kan tas upp till prövning, eftersom invändningen endast avser den andra gruppen av grunder för överklagandet, alltså den som hänför sig till påståendet att gemenskapens materiella konkurrensrätt har åsidosatts, utan att kommissionen samtidigt gör gällande att även de andra grunderna för överklagandet, det vill säga de som ingår i den första gruppen i överklagandeskrivelsen inte kan tas upp till prövning. De sistnämnda grunderna för överklagandet avser anmärkningar om fel i förfarandet vid förstainstansrätten. Även om vad kommissionen anfört i slutänden skulle visa sig vara riktigt (till vilket jag återkommer nedan i samband med bedömningen av grunderna för överklagandet var för sig tillsammans med klagandens motargument), kan detta följaktligen inte leda till att överklagandet helt avvisas som otillåtet.

7 — Överklagandet måste prövas på ett uttömmande och allomfattande sätt med sikte på frågan om överklagandet kan tas upp till sakprövning. Som framgår av flera av domstolens avgöranden kan ett överklagande helt avvisas endast när samtliga anförda grunder har prövats och det har fastställts att ingen av dem kan tas upp till sakprövning. Se dom av den 17 september 1996 i mål C-19/95 P, San Marco mot kommissionen (REG 1996, s. I-4435), dom av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO med flera mot kommissionen (REG 1996, s. I-1611), dom av den 24 april 1996 i mål C-87/95 P, CNPAAP mot rådet (REG 1996, s. I-2003) och dom av den 11 juli 1996 i mål C-148/96 P, Goldstein mot kommissionen (REG 1996, s. I-3885). Jämför vidare dom av den 2 mars 1994 i mål C-53/92 P, Hilti mot kommissionen (REG 1994, s. I-667).

III — Tillåtlighet av interventionen

10. I sin ansökan om intervention har bolaget DSM lagt tyngdpunkten på den formella rättsenligheten av polypropenbeslutet och hävdar följande: Kommissionen har bevisbördan för att tillämpliga bestämmelser om förfarandet iakttogs när polypropenbeslutet antogs. Dessutom var förstainstansrätten enligt DMS skyldig att under rättegången, antingen ex officio eller på grund av ett yrkande av klaganden, pröva i vilken utsträckning det omtvistade beslutet var behäftat med vissa väsentliga formfel. Till stöd för sina påståenden åberopar DSM de faktiska omständigheterna i och förstainstansrättens avgörande av Soda-Karbonat-målen⁸ och LDPE-målen.⁹ Slutligen har DSM yrkat att överklagandet skall tas upp till sakprövning, att förstainstansrättens överklagade dom skall upphävas och att polypropenbeslutet skall förklaras var en nullitet, i andra hand ogiltigförklaras. Enligt DSMs uppfattning skulle ett eventuellt bifall till överklagandet och ett avgörande om att polypropenbeslutet är en nullitet eller att det är ogiltigt lända inte bara klaganden utan även intervenienten till godo. DSM har därför ett rättsligt intresse av att intervensera i målet till stöd för överklagandet.

I det följande undersöks inledningsvis frågan om interventionen kan tillåtas och

8 — Domar av den 29 juni 1995 i målen T-30/91, Solvay mot kommissionen (REG 1995, s. II-1775), T-31/91, Solvay mot kommissionen (REG 1995, s. II-1821), T-32/91, Solvay mot kommissionen (REG 1995, s. II-1825), T-36/91, ICI mot kommissionen (REG 1995, s. II-1847) och T-37/91, ICI mot kommissionen (REG 1995, s. II-1901).

9 — Dom av den 6 april 1995 i förenade målen T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 och T-112/89, BASF med flera mot kommissionen (REG 1995, s. II-729).

därefter prövas i sak vad som har anförts ovan.

11. Kommissionen har i sitt den 20 juni 1995 till domstolen ingivna yttrande över ansökningen om intervention invänt, att interventionen inte är tillåten, och motiverat invändningen på följande sätt: Genom domstolens dom i PVC-målen¹⁰ har fastslagits att sådana formfel i kommissionens beslut som de som intervenienten har kritiserat, endast kan leda till att ifrågakörande rättsakt ogiltigförklaras, inte till att den förklaras vara en nullitet. Då ogiltigförklaring av ett beslut i ett enskilt fall följaktligen endast kan få verkan för den part som yrkat den, skulle en eventuell dom av domstolen om ogiltigförklaring inte komma intervenienten till godo. Domen skulle inte få några verkningar erga omnes utan endast avse den del av polypropenbeslutet, varigenom klaganden, det vill säga bolaget Hüls, har ålagts vissa åtgärder och sanktioner. I egenskap av tredje man har DSM enligt kommissionen därför inte något berättigat intresse av att intervensera.

Kommissionen har vidare hävdat att DSM genom sin ansökan om intervention försöker kompensera att bolaget inte har överklagat förstainstansrättens dom av

den 17 december 1991,¹¹ varigenom DSMs yrkande om ogiltigförklaring av kommissionens ovannämnda beslut i den del det rörde bolaget avvisades. DSM vill enligt kommissionen med andra ord undgå de negativa följderna av den omständigheten, att bolaget låtit tidsfristen för överklagande passera utan att utnyttja den, och på så sätt undvika ett direkt kringgående av fristens bindande verkan.

Slutligen har kommissionen bestritt tillåtligheten av intervenientens yrkande att polypropenbeslutet skall förklaras vara en nullitet, i andra hand ogiltigförklaras till förmån för alla tillverkare av polypropen som det riktats till. Ett sådant yrkande har klaganden inte framställt i överklagandeskrivelsen. DSMs yrkande går enligt kommissionen följaktligen utöver gränsen för vad bolaget inom ramen för föreliggande förfarande skulle kunna uppnå, eftersom det strider mot interventionens accessoriska karaktär.

12. Till en början skall konstateras att en prövning av tillåtligheten av interventionen inte strider mot förstainstansrättens avgörande av den 30 september 1992, genom vilket DSM såsom intervenient fick rätt att delta i förfarandet. I det avgörandet prövades endast summariskt den aspekten, om intervenienten skulle tillåtas att delta i det skriftliga och muntliga förfarandet i målet. Enligt min mening var avgörandet om

10 — Dom av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m.fl. (REG 1994, s. I-2555; svensk specialutgåva, volym 15), se nedan punkter 20 och följande punkter.

11 — Mål T-8/89, DSM mot kommissionen (REG 1991, s. II-1883).

interventionens tillåtlighet följaktligen interimistiskt och har inte fått någon rättskraft, som kan hindra att tillåtligheten prövas på nuvarande stadium i förfarandet. Denna uppfattning vinner stöd både i en tolkning som sker ur grammatikalisk synpunkt eller med sikte på innebörden av och syftet med de bestämmelser, som är tillämpliga på förfarandet,¹² och i domstolens praxis.¹³

13. Enligt artikel 37.2 i EEG-stadgan för domstolen har (förutom medlemsstaterna och gemenskapens organ, vilka behandlas i artikel 37.1) alla fysiska eller juridiska personer, som kan göra sannolikt att de

12 — I artikel 93 i domstolens rättegångsregler föreskrivs, såväl enligt dess ursprungliga lydelse som i dess lydelse efter 1993 års ändring:

"2. Domstolens ordförande skall innan ansökan prövas bereda parterna tillfälle att yttra sig skriftligen eller muntligen.

...

3. Om domstolens ordförande beviljar ansökan skall intervenienten tillställas samtliga inlagor som delgivits parterna..."

Av dessa bestämmelser följer att ändamålet med detta speciella förfarande är att i förväg pröva, om en tredje man skall tillåtas att intervensera i den anhängiga tvisten och inte att slutligt avgöra om vad han har anfört i sin helhet är att anse som tillåtligt.

13 — Se följande uttalande i generaladvokatens Reischls förslag till avgörande i mål 138/79, Roquette frères (REG 1980, s. 3362) beträffande frågan om rådet hade rätt att intervensera i ifrågavarande mål, vilken rätt domstolen slutligen godtog:

"Enligt min mening kan de berörda betänkligheterna inte helt enkelt skjutas åt sidan med hänvisning till det nämnda beslutet. Ett sådant beslut ger intervenienten endast tillfälligt rätt att delta i förfarandet: tillåtligheten av interventionen avgörs däremot i förekommande fall i domen, vilket man tydligt kan utläsa av hittillsvarande rättspraxis. Jag hänvisar här till dom av den 12 juli 1962 i mål 9/61, Kungariket Nederländernas regering mot Kol- och stål-gemenskapens höga myndighet (REG 1962, s. 471)."

har ett berättigat intresse av utgången i tvisten, rätt att intervensera. Det berättigade intresset måste vara direkt och aktuellt. Genom sina yrkanden får intervenienten endast biträda yrkanden av den part, till stöd för vars yrkande interventionen sker. Det är följaktligen fråga om en biintervention och inte om en självständig intervention.

14. Rättspraxis har ännu inte direkt tagit ställning till vilka villkor som skall vara uppfyllda för att en intervention, som begärs först i förfarandet vid ett överklagande, skall tillåtas. Vissa beslut av domstolen (vilka visserligen, som anmärkts, inte har samma förpliktande verkan som en dom) innehåller dock ändamålsenliga och tydliga upplysningar. Sålunda förlorar intervenienten inte automatiskt rätten till intervention endast därför att han självständigt skulle ha kunnat göra en framställning om ändring av domen eller överklaga denna.¹⁴ En sådan absolut verkan har domstolen uppenbarligen inte heller tillskrivit den omständigheten att ett självständigt överklagande eller en framställning om ändring av domen inte har förekommit, antingen därför att fristen har löpt ut eller på grund av andra rättegångshinder. Tvärtom har det faktum, att intervenienten skulle ha kunnat handla självständigt och på så sätt erhålla egenskap av part,

14 — Jämför de båda besluten av den 15 november 1993 i mål C-76/93 P, Scaramuzza mot kommissionen (REG 1993, s. I-5716 och I-5721). I det målet har domstolen tagit hänsyn till omständigheten att den person som begärt att få intervensera inte självständigt hade överklagat, trots att han haft möjlighet att göra det; domstolen har emellertid inte av det skälet förklarar yrkandet om rätt att intervensera otillätligt utan har motiverat otillåtligheten med att den som framställt yrkandet inte kunde göra gällande något direkt berättigat intresse som skulle följa av att den parts yrkande till stöd för vilket interventionen skulle ske, togs upp till sakprövning.

bedömts som en omständighet på grund av vilken ett berättigat intresse av intervention ter sig sannolikt.¹⁵

15. Frågan uppkommer följaktligen, hur man kan avgöra om en person, som inte självständigt har gjort framställning om ändring av eller överklagat en viss rättsakt, har ett berättigat intresse av att få intervensera i en anhängig process, i vilken en annan person i egenskap av part angriper denna rättsakt.¹⁶ Huruvida ett direkt och aktuellt intresse föreligger skall bestämmas med ledning av den parts yrkande som intervenienten avser att stödja.¹⁷ Det är lättare att göra sannolikt att det finns ett berättigat intresse, när yrkandet avser annullering av en normativ rättsakt — just därför att annulleringen då har en verkan erga omnes — än när tvisten som i detta fall hänför sig till rättsenligheten av ett beslut i ett enskilt fall. I det senare fallet får endast ett eventuellt konstaterande av att

handlingen är en nullitet — på grund av allvarliga fel eller därför att handlingen materiellt inte existerar — verkningar gentemot alla.¹⁸ Om rättsakten däremot ogiltigförklaras av formella eller materiella skäl, verkar denna ogiltigförklaring endast till förmån för den vinnande parten.¹⁹ Av en sådan ogiltigförklaring följer inte något direkt berättigat intresse för intervenienten, bestående i att beslutet i detta enskilda fall ogiltigförklaras eller åtminstone blir utan verkan även i den del det berör honom. Den indirekta rättsliga fördel, som intervenienten eventuellt får av att den ifrågavarande rättsakten visar sig inte vara rättsenlig, är inte tillräcklig för att motivera en rätt för honom att intervensera i den anhängiga tvisten.²⁰

16. Låt mig nu mot bakgrund av vad som hittills, både i stora drag och i detalj, har anförts pröva tillåtligheten av interventionen i detta mål. Därvid är följande två rättsliga villkor avgörande: För det första måste intervenienten kunna göra sannolikt att han har ett direkt och i nuläget berättigat intresse av utgången i ifrågavarande tvist. För det andra får intervenienten inte

15 — Detta synes också framgå av formuleringen av beslut av den 14 februari 1996 i mål C-245/95 P, kommissionen mot NTN Corporation med flera (REG 1996, s. I-553), punkterna 8 och 9. Den omständigheten att den person som ansökt om intervention inte självständigt hade gjort en framställning om ändring av domen, hade endast den för honom ogynnsamma följden att hans rätt att framställa yrkanden begränsades till att avse stöd för yrkanden av den part till vars förmån han ville intervensera. Se också beslut av den 28 november 1991 i mål T-35/91, Eurosport Consortium mot kommissionen (REG 1991, s. II-1359).

16 — När ett beslut i ett enskilt ärende, det vill säga en rättsakt som inte omfattar några allmänna och abstrakta rättsnormer, berör flera personers rättsliga ställning, är det i själva verket fråga om ett sammanförande av beslut i flera enskilda ärenden i en enda akt. Detta gäller även i fråga om polypropenbeslut, i vilket femton förvaltnings sanktioner, det vill säga lika många som de företag som berörs av besluten, har sammanförts. Denna omständighet har särskild betydelse för frågan om intervenienten har ett berättigat intresse. I själva verket har intervenienten begärt att få delta i ett mål, som avser inte det beslut som rör intervenienten direkt utan ett beslut i ett annat enskilt fall som tillsammans med det beslut som rör intervenienten ingår i en och samma rättsakt.

17 — Beslut i mål C-245/95 P och C-76/93 P (ovan fotnot 15 och 14).

18 — Just därför att det fastställs att det inte föreligger någon rättsakt i vilken de enskilda beslut, som rör den av intervenienten understödda parten respektive intervenienten, har sammanförts. Av detta skäl kommer partens bevisning för att rättsakten materiellt är en nullitet direkt intervenienten till godo.

19 — När beslut i flera enskilda ärenden har sammanförts i en enda rättsakt, medför sålunda en ogiltigförklaring för en av de berörda inga direkta positiva rättsverkningar för de andra. Detta gäller även när ogiltigförklaringen grundar sig på att rättsakten är behäftad med ett formfel, som automatiskt vidläder även de övriga beslut i enskilda ärenden som sammanförts i rättsakten. Denna uppfattning, som helt stöder sig på logiken i giltighetskontrollen, får inte förväna någon; den erkänns för övrigt av kassations- och revisionsdomstolarna i medlemsstaterna.

20 — Denna uppfattning godkändes också i beslutet i målet Scaramuzza mot kommissionen, (a.st. ovan fotnot 15), punkt 7 och följande punkter.

framställa några självständiga yrkanden, det vill säga sådana som går utöver de yrkanden som har framställts av den part till stöd för vars yrkande han intervenserar.²¹ I föreliggande fall kan klagandens i vederbörlig ordning framställda yrkanden, till stöd för vilka intervention har begärts, indelas i tre grupper:

Om klaganden däremot har yrkat att domstolen efter upphävande av förstainstansrättens dom själv skall avgöra tvisten och fastställa att polypropenbeslutet är en nullitet, därför att det är behäftat med väsentliga formfel eller materiellt obefintligt, kommer ett eventuellt bifall till detta yrkande också intervenienten till godo, eftersom fastställandet av nulliteten, som redan sagts, verkar erga omnes. Sätillvida har intervenienten ett direkt och i nuläget berättigat intresse av detta överklagande.

Klaganden har yrkat att förstainstansrättens dom under alla omständigheter skall upphävas, eventuellt tillsammans med att ärendet återförvisas till förstainstansrätten för ny handläggning. Detta yrkande kan i och för sig inte grunda något direkt berättigat intresse för intervenienten, eftersom upphävandet av förstainstansrättens dom i den del denna rör klaganden ingalunda kan inverka på intervenientens rättsliga ställning. Även om klaganden har yrkat att ärendet i samband med upphävandet av förstainstansrättens dom skall återförvisas till förstainstansrätten, utgör intervenientens eventuella fördel — som i bästa fall består i en sannolikhet för att förstainstansrätten vid en ny prövning av saken skulle finna att polypropenbeslutet är en nullitet — endast ett hypotetiskt, indirekt och framtida intresse, som inte är tillräckligt för att grunda en rätt till intervention.

I den mån klaganden emellertid har yrkat att domstolen efter upphävande av förstainstansrättens dom själv skall avgöra tvisten och förklara att polypropenbeslutet av formella eller materiella skäl är ogiltigt, får den eventuella ogiltigförklaringen inte några verkningar gentemot alla utan gäller endast till förmån för klaganden. Intervenienten kan därför inte härleda något berättigat intresse av en eventuell ogiltigförklaring av polypropenbeslutet.

Dessutom har klaganden inte yrkat — och kan inte heller yrka — att verkningarna av en ogiltigförklaring av polypropenbeslutet

21 — Dom av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, *Matra* mot kommissionen (REG 1993, s. I-3203), punkterna 11 och 12.

skall utsträcka sig till alla de tillverkare av polypropen till vilka beslutet är riktat.²² Av detta skäl är intervenientens yrkande därom otillåtligt.

IV — Grunderna för överklagandet

A — *Formfel i kommissionens beslut*

17. Av det sagda följer att interventionen endast delvis är tillåtlig, nämligen i den mån intervenienten understöder klagandens yrkande att domstolen skall upphäva förstainstansrättens dom och i enlighet med vad ovan anförts fastställa att propylenbeslutet är en nullitet.²³ Intervenientens övriga yrkanden och vad denna anför till stöd för klagandens yrkanden i övrigt är otillåtliga och behöver därför inte prövas i sak.

22 — Klagandens yrkande att det omtvistade beslutet skall upphävas och "i sin helhet ogiltigförklaras" kan inte tolkas på detta sätt. Klaganden kan endast yrka ogiltigförklaring i den mån klaganden berörs av beslutet. Gemenskapens dömande organ kan inte heller, bortsett från de fall då nullitet konstateras, analogivis presumera en allmän ogiltighet av en rättsakt i vilka beslut i flera enskilda ärenden har sammanförts.

23 — I den mån kommissionens invändning om interventionens tillåtlighet, såvitt avser frågan om vissa väsentliga formfel i en rättsakt medför att akten blir en nullitet eller endast att den blir ogiltig, stöder sig på domstolens dom i PVC-målen (a.st. ovan fornt 11 samt punkt 20 och följande punkter), är invändningen ogrundad, eftersom kommissionen i denna del felbedömer omfattningen av ifrågakvarande doms rättskraft. Den omständigheten att domstolen inte fann det vara fråga om nullitet i PVC-målen utesluter inte, trots parallellerna mellan fallen, att den kan komma till motsatt uppfattning i det här aktuella målet.

18. Hüls har hävdats att polypropenbeslutet, som bolaget fört talan mot vid förstainstansrätten, var behäftat med väsentliga formfel och på grund därav var en nullitet eller i vart fall ogiltigt. Dessa fel eller åtminstone entydigt och tillräckligt stöd för att sådana fel förekommit har klaganden åberopat i skrivelse innan förstainstansrätten meddelade sin dom. Genom sin vägran att ytterligare pröva detta, trots klagandens hemställan härom i skrivelsen av den 4 mars 1992, har förstainstansrätten brutit mot en rad processrättsliga bestämmelser. Rättens vägran grundas enligt klaganden också på en felaktig motivering, därför att förstainstansrätten har feltolkat vad som ligger i begreppen ett besluts nullitet och presumptionen för rättsenlighet.

I det följande kommer jag först att pröva den grund för överklagandet som hänför sig till tolkningen av sistnämnda begrepp och därefter att behandla frågan om påstådda rättegångsfel.

1) *Tillämpliga föreskrifter och domstolens dom i PVC-målen* I artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler föreskrivs:

a) Tillämpliga bestämmelser

”Rätten kan efter att ha hört generaladvokaten förordna att det muntliga förfarandet skall återupptagas.”

19. I artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler föreskrivs:

Artikel 64.4 första stycket i rättegångsreglerna lyder:

”Nya grunder får inte åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet.”

”Varje part får när som helst under rättegången föreslå att åtgärder för processledning vidtages eller ändras. Då så sker, skall övriga parter höras innan det beslutas om dessa åtgärder.”

Artikel 60 i rättegångsreglerna lyder:

Särskilt ändamålsenligt är att nämna bestämmelserna om möjligheten att begära ändring av dom.

”Om det för ett mål inte har utsetts en generaladvokat, skall ordföranden vid förhandlingens slut förklara det muntliga förfarandet avslutat.”

I artikel 41 i EEG-stadgan för domstolen, som också är tillämplig vid förstainstansrätten, heter det:

Artikel 61.2 i rättegångsreglerna lyder:

”Sedan generaladvokaten skriftligen redovisat eller muntligen föredragit sitt förslag till avgörande, skall ordföranden förklara det muntliga förfarandet avslutat.”

”Framställning hos domstolen om ändring av dom får endast grundas på upptäckten av en omständighet som kan utöva ett avgörande inflytande på ärendets utgång och som när domen meddelades var okänd för domstolen och för den som begär ändring.”

Bestämmelsen kompletteras av artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler som lyder:

”Utan hinder av den tioårsfrist som föreskrivs i artikel 41 tredje stycket i EEG-stadgan, artikel 38 tredje stycket i EKSG-stadgan och artikel 42 tredje stycket i Euratomstadgan, skall en ansökan om resning inges inom tre månader från den dag då sökanden fick kännedom om de förhållanden på vilka ansökan grundas.”

b) Domstolens dom i PVC-målen

20. Denna dom²⁴ har särskild betydelse för avgörandet av frågorna i detta mål. Vid den kontroll som skedde till följd av ett överklagande av förstainstansrättens dom av den 27 mars 1992 i PVC-målen, prövade domstolen frågan om de rättsliga konsekvenserna av att ett enligt artikel 12 i kommissionens arbetsordning av kommissionens ordförande och generalsekreterare undertecknat original av ett beslut av kommissionen saknas.²⁵

24 — A.st. (ovan fotnot 10).

25 — I PVC-målen har domstolen konstaterat att det saknas ett behörigen underskrivet original och att det därmed föreligger ett åsidosättande av bestämmelserna i artikel 12 i kommissionens arbetsordning, vilket kommissionen inte bestrider. Till skillnad från vad som gäller mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i polypropenmålet hade domstolen därför bara att bestämma de rättsliga följderna av att ett åsidosättande av bestämmelserna i artikel 12 i kommissionens arbetsordning redan hade konstaterats.

21. I ett första led konstaterade domstolen att detta formfel inte gjorde beslutet till en nullitet, vilket motiverades på följande sätt.²⁶ Gemenskapsorganens rättsakter presumeras vara giltiga. Undantagsvis kan det förekomma, att rättsakter, ”som är behäftade med fel som är så uppenbart grova att de inte kan tolereras av gemenskapens rättsordning”, inte medför några rättsverkningar, varför presumptionen för rättsenlighet inte gäller för dem och de skall betraktas som ”nulliteter”. Konstatande av en rättslig nullitet skall dock begränsas till ”ytterst extrema fall”. Såvitt avsåg de formfel, till vilka domstolen hade att ta ställning i det då aktuella målet, uttalade domstolen därefter: ”De behörighets- och formfel som rätten behandlat och som rör förfarandet vid fattandet av kommissionens beslut framstår för övrigt — oavsett om de betraktas var för sig eller tillsammans — inte som så uppenbart grova att beslutet rättsligt skall betraktas som en nullitet.”

22. Domstolen upphävde förstainstansrättens beslut om nullitet och prövade materiellt om nämnda formfel kunde utgöra grund för ogiltigförklaring av beslutet.²⁷ Därvid beaktade domstolen tre väsentliga aspekter. För det första den grundläggande betydelsen av den kollegialitetsprincip som gäller för kommissionens arbete²⁸; iakttagandet av denna princip är med nödvän-

26 — Punkterna 48—54.

27 — Punkterna 61—78.

28 — Domstolen hänvisade i detta hänseende till dom av den 23 september 1986 i mål 5/85, AKZO Chemie mot kommissionen (REG 1986, s. 2585; svensk specialutgåva, volym 8, s. 715).

dighet av betydelse för rättssubjekten, i synnerhet när kommissionen i beslut, vari den fastställer att bestämmelserna i artikel 85 i fördraget har överträtts, ålägger berörda företag åtgärder och sanktioner. För det andra beaktade domstolen skyldigheten att enligt artikel 190 i fördraget motivera sådana beslut av kommissionen; av denna skyldighet framgår enligt domstolen att "[e]ftersom beslutet och motiveringen utgör en odelbar helhet, är det enbart kollegiet som i enlighet med kollegialitetsprincipen har att anta båda delarna samtidigt". För det tredje uttalade domstolen principen att det i synnerhet inte kan komma i fråga att bemyndiga den för konkurrensfrågor ansvarige kommissionsledamoten att fatta beslut varigenom en överträdelse av artikel 85 i fördraget konstateras.

23. Kommissionen är enligt domstolen alltså "bl.a. skyldig att vidta åtgärder som gör det möjligt att med säkerhet fastställa den fullständiga texten till de rättsakter som antagits av kollegiet". Inom ramen för denna skyldighet har även artikel 12 i kommissionens arbetsordning tillkommit. "Detta bestyrkande av rättsakterna som föreskrivs i nämnda artikel 12 första stycket är därför enligt domstolen långt ifrån en ren formalitet enbart av betydelse för kommissionens memorial, som den påstår, utan har till syfte att trygga rätts säkerheten genom att på de giltiga språken fastställa den text som kollegiet har antagit. Detta gör det alltså möjligt att i händelse av tvist kontrollera de delgivna eller offentliggjorda texternas exakta överensstämmelse med den antagna texten och därmed med upphovsmannens vilja. Härav följer att be-

styrkandet av de rättsakter som avses i artikel 12 första stycket i kommissionens arbetsordning utgör en väsentlig formföreskrift i den mening som avses i artikel 173 i EEG-fördraget och en överträdelse av denna kan ge anledning till en talan om ogiltigförklaring."

24. Av denna domstols dom framgår att avsaknaden av ett behörigen underskrivet original, i enlighet med vad som anförts ovan, utan vidare utgör ett åsidosättande en väsentlig formföreskrift men inte föranleder att beslutet blir en nullitet.²⁹

2) Den överklagade domen

25. Förstainstansrätten avvisade i punkterna 384 och 385 i den överklagade

29 — Gentemot ovan återgiven rättspraxis skulle eventuellt kunna invändas att man i detta avgörande inte reagerar med erforderlig stränghet mot att kommissionen begått en så allvarlig överträdelse som ett åsidosättande av artikel 12 i arbetsordningen innebär. Särskilt för en jurist, som känner till de principer som gäller i den offentliga rätten i vissa medlemsstater, kan det te sig märkligt att ett icke undertecknat beslut i saken inte förklaras vara en nullitet. Man får dock inte bortse från att domstolen kom till denna uppfattning med beaktande av särigheterna i gemenskapsorganens "administrativa handlande" och att domstolen därvid, enligt min personliga uppfattning, trodde att den, genom att kvalificera den konkreta överträdelsen som ett "väsentligt formfel" som medför beslutets ogiltighet, på bästa möjliga sätt skulle stödja både gemenskapsorganens harmoniska funktioner och berörda privatpersoners rättsliga intressen. Av detta skäl anser jag, trots nämnda tveksamhet såvitt avser de i PVC-målen ålagda sanktionerna för kommissionens överträdelse var tillräckligt stränga, att detta avgörande i rättspraxis kan anses acceptabelt även i detta mål.

domen den i klagandens skrivelse av den 4 mars 1992 gjorda hemställan med följande motivering.³⁰

”Inledningsvis skall framhållas att den citerade domen av den 27 februari 1992 i sig inte motiverar ett återupptagande av den muntliga förhandlingen i detta förfarande. För övrigt har sökanden till skillnad från vad sökanden påstod i PVC-målen (jämför punkt 14 i förstainstansrätts dom av den 27 februari 1992) ända till dess att den muntliga förhandlingen i detta förfarande avslutats inte ens antydningvis åberopat att det omtvistade beslutet är en nullitet på grund av påstådda formfel. Man frågar sig därför om sökanden tillräckligt tydligt har visat varför sökanden, till skillnad från sitt handlande i PVC-målen, inte tidigare under detta förfarande har åberopat de påstådda felen, som ju måste ha förelegat innan talan väcktes. Även om gemenskapsdomaren i ett förfarande enligt artikel 173 andra stycket i EEG-fördraget (nu artikel 230 andra stycket EG i ändrad lydelse) är skyldig att ex officio pröva frågan om det omtvistade beslutets nullitet, betyder detta inte att denna fråga måste utredas ex officio i varje förfarande enligt artikel 173 andra stycket i EEG-fördraget. Endast om parterna har förebragt tillräckligt stöd för att det omtvistade beslutet är en nullitet, är förstainstansrätten skyldig att ex officio pröva denna fråga. I förevarande fall utgör sökandens argument inte till-

räckligt stöd för påståendet om nullitet. Under I.2 i sin skrift har sökanden åberopat ett föregivet åsidosättande av språkreglerna i kommissionens arbetsordning. Ett sådant åsidosättande kan dock inte leda till att det omtvistade beslutet blir en nullitet utan på sin höjd — efter påtalande i rätt tid — till att beslutet blir ogiltigt. För övrigt har sökanden under I.3 i sin skrift hävdad att det, med hänsyn till sakläget i PVC-målen, faktiskt finns skäl att anta att kommissionen obehörigen har vidtagit ändringar i efterhand även i polypropenbeslutet. Sökanden har dock inte visat varför kommissionen skulle ha gjort ändringar i beslutet i efterhand också år 1986, alltså i en normal situation som väsentligt skiljer sig från de särskilda förhållandena i förfarandet i PVC-målen, vilka kännetecknades av att kommissionens mandat utlöpte i januari 1989. Enbart en hänvisning till en ’brist på medvetenhet om att man gjort fel’ är inte tillräcklig. Sökandens i detta hänseende icke preciserade förmodan ger därför inte tillräcklig anledning till bevisupptagning efter återupptagande av den muntliga förhandlingen.

Vad som sägs under I.1 i sökandens inlägga skall slutligen uppfattas så, att sökanden, med beaktande av vad kommissionens

30 — Se ovan fotnot 5.

ombud anförde i PVC-målen, konkret påstår att det saknas ett, genom underskrift av kommissionens ordförande och generalsekreterare, bestyrkt original av det omtvistade beslutet. Även om detta påstådda fel skulle föreligga medför det dock i sig inte att det omtvistade beslutet blir en nullitet. Till skillnad från förhållandet i det flera gånger nämnda förfarandet i PVC-målen har klaganden nämligen i detta förfarande inte förebragt något konkret stöd för att principen att en rättsakt inte får ändras efter det att den har beslutats har åsidosatts, genom att det omtvistade beslutet ändrats efter det att det antagits och därmed — i förhållande till sökanden — förlorat den presumtion för rättsenlighet som tillkommer det på grund av dess natur. I ett sådant fall medför emellertid inte den omständigheten, att ett behörigen underskrivet original saknas, inte i sig, att den omtvistade rättsakten blir en nullitet. Det fanns därför inte heller i detta hänseende anledning att återuppta det muntliga förfarandet för att förordna om ny bevisupptagning. Eftersom sökandens påståenden inte heller kunde utgöra grund för en begäran om återupptagande av förfarandet fanns det inte heller skäl att ta upp sökandens begäran om återupptagande av den muntliga förhandlingen till sakprövning.”

3) *Prövning av grunderna för överklagandet*

a) Omfattningen av överinstansens behörighet

26. Jag anser det ändamålsenligt att först besvara en av Hüls väckt fråga om omfattningen av överinstansens behörighet.

Klaganden har yrkat att domstolen, om den anser det erforderligt, skall förordna om en kompletterande bevisupptagning beträffande förekomsten av formfel i polypropenbeslutet. Ifrågavarande formfel har återopats i överklagandeskrivelsen. Enligt klagandens mening är behörigheten att verkställa en kompletterande bevisupptagning även i förfarandet vid ett överklagande nära förknippad med den skyldighet att ex officio omsorgsfullt pröva, om det administrativa förfarandet och förfarandet vid förstainstansrätten är behäftade med brister, som åligger alla gemenskapens rättsskipande organ.

27. Vad angår frågan om domstolen i förfarandet vid ett överklagande får förordna om bevisupptagning för att utreda, om kommissionens omtvistade beslut är behäftat med de formfel som har angivits i det föregående, är följande att anmärka: Av karaktären av den kontroll som skall ske i överinstansförfarandet, så som denna förstås i medlemsstaternas processrättsliga system och som den beskrivs i motsvarande bestämmelser i EEG-stadgan för domstolen och i domstolens rättegångsregler, följer att kontrollen är begränsad till en undersökning av frågan om avgörandet är rättsenligt, det vill säga till en juridisk bedömning av förstainstansrättens motivering till domen på grund av de faktiska omständigheter som rätten har fastställt. Däremot är överinstansen inte behörig att göra en bevisvärdering, såvida det inte påstås att

förstainstansrätten har gett en osann bild av de faktiska omständigheterna (*dénuration des faits*).³¹ Ytterligare bevisupptagning under förfarandet i överinstansen är alltså inte möjlig.³²

Med hänsyn till vad som anförts ovan skall det yrkande om kompletterande bevisupptagning som klaganden har framställt vid domstolen och som rör påstådda felaktigheter avseende polypropenbeslutet avvisas.

b) Fråga om förstainstansrätten feltolkat begreppen nullitet av ett beslut och presumption för rättsenlighet.

— Parternas argument

28. Hüls har hävdat att den överklagade domen skall upphävas därför att förstain-

31 — I enlighet härmed uttalas också följande i dom av den 1 juni 1994 i mål C-136/92 P, kommissionen mot Brazzelli Lualdi med flera (REG 1994, s. I-1981), punkt 49: "Följaktligen är förstainstansrätten ensam behörig att konstatera de faktiska omständigheterna, såvida det inte framgår av akten i målet att rättsens konstateranden faktiskt är oriktiga."

32 — Förbudet mot bevisupptagning gäller såväl innan överinstansen avgör om överklagandet är grundat som då överklagandet tas upp till prövning och frågan uppkommer om ärendet skall återförvisas till den domstol, som har dömt i sak. I det skede, som föregår upphävandet av förstainstansrättsens dom, följer förbudet av den omständigheten, att rättsens motivering inte kan anses bristfällig när den inte berör en omständighet som rätten inte kände till. Såvitt avser det skede, som följer efter upphävandet, föreskriver artikel 54 i EEG-stadgan för domstolen att domstolen själv kan slutligt avgöra ärendet, "om detta är färdigt för avgörande". Krävs ytterligare bevisupptagning betyder detta att ärendet inte är "färdigt" för avgörande.

stansrätten har feltolkat och felaktigt tillämpat de juridiska begreppen "nullitet" och "presumption för rättsenlighet".

Klaganden har framför allt påstått att förstainstansrätten felaktigt har avgjort att ett beslut, som inte är behörigen underskrivet, inte utan vidare är en nullitet utan att presumptionen för rättsenlighet gäller även för ett sådant beslut. Därmed har förstainstansrätten enligt klaganden brutit mot den allmänt vedertagna principen om rättsakters nullitet så som denna kommit till uttryck i rättspraxis.³³ Vidare har rätten enligt klaganden inom ramen för sin motivering till denna uppfattning feltolkat begreppen presumption för rättsenlighet och teorin om den faktiska förvaltningsakten (*Anscheinstheorie*, *théorie de l'apparence*). Enligt Hüls mening kan så allvarliga och uppenbara formfel som de, med vilka

33 — Dom av den 12 juli 1957 i mål 7/56 och 3/57-7/57, Algera med flera mot EKSG:s Gemensamma församling (REG 1957, s. 81). Klaganden anser att denna dom inte följer de principer som i stor utsträckning erkänts i medlemsstaterna, enligt vilka en rättsakt är en nullitet när den är behäftad med särskilt allvarliga och uppenbara fel. Klaganden utläser ur domstolens praxis att avsaknaden av underskrift på en rättsakt är ett sådant allvarligt och uppenbart fel. Klaganden hänvisar i denna del till generaladvokaten Trabucchi's förslag till avgörande i förenade målen 15/73-33/73, 52/73, 53/73, 57/73-109/73, 116/73, 117/73, 123/73 och 132/73—137/73, Kortner-Schots med flera mot rådet, kommissionen och parlamentet (REG 1974, s. 177), och till generaladvokaten Mischos förslag till avgörande i mål 15/85, *Conorzio Cooperativo d'Abruzzo* mot kommissionen (REG 1987, s. 1005). Avsaknaden av de erforderliga underskrifterna i polypropenbeslutet är enligt Hüls uppenbar. På grund därav hävdar denne att det av vad klaganden anför i sin skrivelse av den 4 mars 1992 framgår, att det föreligger en presumption för ytterligare ett allvarligt och uppenbart fel, nämligen för att polypropenbeslutet har ändrats efter det att det antogs. Eftersom förstainstansrätten inte har funnit att nämnda fel direkt gör ifrågasättande beslut till en nullitet, har rätten genom sin tolkning av begreppet "nullitet" av en rättsakt åsidosatt gemenskapsrätten.

det omtvistade propylenbeslutet är behäftat, inte avhjälpas genom åberopande av nämnda teori Dessutom skulle det vara absurt och inkonsekvent att åberopa presumptionen för rättsenlighet som kriterium för att en rättsakt faktiskt existerar.

Hüls har gjort gällande att dessa invändningar inte vederläggs av domstolens dom i PVC-målen; den omtvistade rättsakten skall enligt klaganden i stället ogiltigförklaras på grund av att väsentliga formföreskrifter har åsidosatts.

29. Som svar på dessa utläggningar har förstainstansrätten hänvisat till domstolens avgörande i PVC-målen. Enligt kommissionen uppkommer efter domstolens dom i PVC-målen inte längre frågan om nullitet, såvitt avser rättsakter som är behäftade med de fel som klaganden har beskrivit. För övrigt har förstainstansrätten enligt kommissionen med all rätt ansett att polypropenbeslutet inte är en nullitet, eftersom det inte förelåg tillräcklig bevisning om förekomsten av de formfel och det åsidosättande av formföreskrifter som Hüls påstått.³⁴

34 — Såvitt avser kravet på omfattande bevisning för sådana formfel har kommissionen hänvisat till domstolens redan nämnda dom och till dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen (REG 1994, s. II-441) samt dom av den 27 oktober 1994 i målen T-34/92, Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen (REG 1994, s. II-905), och T-35/92, Deere mot kommissionen (REG 1994, s. II-957).

— Bedömning av de grunder för överklagandet som upptagits i det föregående

i) Omfattningen av kontrollen i förfarandet vid ett överklagande såvitt avser de frågor som skall prövas ex officio

30. På denna punkt måste undersökas, i vad mån den omständigheten, att den domstol, som skall döma i sak (förstainstansrätten), ex officio har prövat en grund för upphävande av kommissionens beslut har någon betydelse för det sätt, på vilket rättens avgörande avseende denna grund skall kontrolleras i förfarandet vid ett överklagande.³⁵ Att en grund för talan hör till de frågor som skall prövas ex officio betyder inte utan vidare att den kan åberopas och prövas för första gången i överklagandeförfarandet eller att kontrollen i detta också omfattar frågor som varken väckts eller behandlats i första instans. Förfarandet inför domstolen vid ett överklagande kan inte heller, såvitt avser de frågor som skall prövas ex officio, förvandlas till ett mål om överklagande av saken med en prövning av faktiska omständigheter. Enligt bestämmelserna i artikel 51.1 i EEG-stadgan för domstolen är syftet med förfarandet vid ett överklagande endast att utröna om första instansens avgörande eventuellt är behäftat med juridiska fel. Domstolens kontroll av frågan,

35 — Såväl eventuell nullitet som de juridiska formfel klaganden har åberopat hör till de frågor som skall prövas ex officio. Se till exempel domstolens domar av den 21 december 1954 i målen 1/54, Frankrike mot Kol- och stålgemenskapens höga myndighet (REG 1954—1955, s. 9) och 2/54, Italien mot Kol- och stålgemenskapens höga myndighet (REG 1954—1955, s. 81), av den 20 mars 1959 i mål 18/57, Nold mot Kol- och stålgemenskapens höga myndighet (REG 1958—1959, s. 91) och av den 7 maj 1991 i målen C-291/89, Interhotel mot kommissionen (REG 1991, s. I-2257), punkt 14, och C-304/89, Oliveira mot kommissionen (REG 1991, s. I-2283), punkt 18.

om det omtvistade polypropenbeslutet är behäftat med väsentliga formfel, är därför begränsad till en prövning av frågan, om den domstol som har dömt i sak enligt de lagbestämmelser som är tillämpliga har korrekt kvalificerat de faktiska omständigheter den har fastställt och om, förutsatt att detta begärts i överklagandeskrivelsen, ifrågavarande omständigheter på rätt sätt har framlagts inför den domstol som dömde i sak men rättsstridigt inte har prövats av denna.

31. Klagandens övriga påståenden, med vilka klaganden framför allt försöker komplettera sin skrivelse av den 4 mars 1992, går långt utöver gränserna för kontrollen i förfarandet vid ett överklagande i den mening som ovan har redovisats, och skall avvisas.³⁶

ii) Huruvida kommissionens omtvistade beslut är behäftat med fullt styrkta formfel

36 — Enligt min mening är det inte riktigt att alla fel, som direkt framgår av det omtvistade beslutet, så som detta intagits i de handlingar som förstainstansrätten har grundat sin dom på, kan återopas för första gången i överklagandeförfarandet. Det omtvistade beslutet är ingen handling i förfarandet i processen i första instans och kan därför inte utgöra grundval för framläggande av grunder för överklagandet. Som redan nämnts följer av grundtanken med den kontroll, som skall företas på grund av ett överklagande och av dess ställning i systemet för rättsligt skydd i gemenskapens rättsordning, den grundläggande principen, att endast de juridiska fel i förstainstansrätten avgörande kan göras gällande, som framgår av ordalydelsen i den överklagade domen och övriga dokument i processen. Avvisningen av de grunder för överklagandet som hänför sig till innehållet i det omtvistade beslut, mot vilket talan fördes vid förstainstansrätten, är ett utflöde av denna princip; den omtvistade rättsakten är endast ett bevis som förstainstansrätten ensam är behörig att värdera.

32. Av vad i det föregående anförts om innehållet i den överklagade domen framgår att förstainstansrätten inte har gjort sig skyldig till något juridiskt fel, såvitt avser utredning och bedömning av omständigheter, vilka enligt klaganden skulle visa att polypropenbeslutet är behäftat med väsentliga formfel. Man kan inte ur den överklagade domen utläsa att den domstol som dömt i sak vare sig känt till aspekter av detta slag och av denna betydelse eller skulle ha bedömt dessa felaktigt.

33. Bland de formfel som gjorts gällande enligt vad som anförts i det föregående är det fel väsentligt, som hänför sig till att ett enligt artikel 12 i kommissionens arbetsordning behörigen underskrivet original av kommissionens beslut saknas. Den särskilda betydelsen av detta fel framgår klart av domstolens ovan redovisade dom i PVC-målen. Enligt den domen³⁷ är den behöriga underskriften (bestyrkandet) av besluten en väsentlig formföreskrift, som, genom att den iakttas, gör det möjligt att tydligt identifiera innehåll, språk och motivering i det beslut som överprövas. Av motiveringen till domen i PVC-målet framgår att avsaknaden av ett bestyrkande utan vidare medför att den med detta fel behäftade rättsakten blir ogiltig, utan att det behöver visas att dess innehåll har ändrats i efterhand eller att språkreglerna har åsidosatts.

34. I föreliggande fall har förstainstansrätten inte konstaterat att ett behörigen underskrivet original av det omstridda polypropenbeslutet saknas, och klaganden påstår

37 — A.st. (ovan fotnot 10), punkterna 73—76.

sig inte heller vare sig ha framfört ett entydigt och bestämt påstående härom eller ha anfört fullt styrkta omständigheter av vilka dessa formfel skulle ha framgått. Förstainstansrätten har alltså inte på något sätt handlat rättsstridigt, genom att inte finna att kommissionens omtvistade rättsakt var behäftad med några väsentliga formfel.

iii) Riktigheten av punkt 385 i den överklagade domen

35. I anslutning till vad som anförts i det föregående kommer jag nu till prövningen av hållbarheten av de grunder för överklagandet, enligt vilka förstainstansrätten har feltolkat och felaktigt tillämpat de juridiska begreppen "nullitet" av en rättsakt och "presumtionen för rättsenlighet".

36. I själva verket anser jag att den tankegång, som förstainstansrätten har givit uttryck för i punkt 385 i den överklagade domen, inte är riktig. Att den är felaktig framgår av motiveringen till konstaterandet att det inte föreligger någon grund för att anse det beslut, mot vilket talan fördes vid rätten, vara en nullitet. Kontrollen av hållbarheten i denna motivering³⁸ leder enligt min mening till ett entydigt resultat. Först och främst är det en felaktig rättstillämpning att ange presumtionen för rättsenlighet som motivering för att bestrida att det är fråga om nullitet. För det första är det, som även klaganden påpekar och vilket

dessutom framgår av domstolens ovan återgivna uttalanden i domen i PVC-målen, så, att ett beslut, som avser frågan om en handling existerar, logiskt föregår frågan om det har grundats en presumtion för rättsenlighet, och är ett nödvändigt villkor för att presumtionen skall kunna uppkomma. För det andra — och det är mera betydelsefullt, därför att det gäller även när överträdelsen av artikel 12 i kommissionens arbetsordning leder till en förklaring att det omtvistade beslutet är ogiltigt men inte en nullitet — kommer det inte i fråga att använda presumtionen för rättsenlighet av ett beslut, mot vilket talan om ogiltigförklaring har förts, för att avvisa de argument och grunder som parterna har åberopat mot beslutet. Det är med andra ord inte möjligt att bestrida ett formfel i ett omtvistat beslut med den motiveringen att detta täcks av presumtionen för rättsenlighet, eftersom presumtionen inte utesluter en domstolskontroll.

37. Dessutom är det tveksamt om den skyldighet att förebringa "konkreta bevis" för att upphäva presumtionen för rättsenlighet, som förstainstansrätten har krävt som villkor för att fastställa att beslutet är en nullitet, är förenlig med bevisbördereglerna.³⁹

38. Trots detta anser jag likväl att förstainstansrättens dom inte skall upphävas, eftersom det resultat, som rätten har kommit

38 — Se nedan i det avsnitt där jag behandlar förstainstansrättens avgörande om avvisning mot bakgrund av bevisbördereglerna.

39 — Se nedan punkterna 50 och följande.

fram till vid sin bedömningen av Hüls argument avseende det omtvistade beslutets nullitet, är riktigt, oberoende av den närmare motiveringen till domen. Sålunda har med all rätt avgjorts att beslutet inte skulle anses vara en nullitet, även om de formfel, som polypropenbeslutet påstås vara behäftat med, skulle föreligga. Denna uppfattning bekräftas också av motiveringen till domstolens dom i PVC-målen, som jag har gått igenom i ett tidigare avsnitt i detta förslag till avgörande.⁴⁰ Om förstainstansrättens motivering till den överklagade domen är bristfällig men rättsens domslut däremot är riktigt, skall både ifrågavarande grund för överklagandet och interventionen — den senare i sin helhet — avvisas enligt den rättspraxis som föreligger i fråga om den kontroll som skall ske vid ett överklagande.⁴¹

c) Huruvida kommissionens omtvistade beslut är behäftat med väsentliga formfel

39. Även om det av materialet i den tvist som underställts förstainstansrätten för avgörande inte direkt framgår att upphovsmannen till det omtvistade beslutet har begått väsentliga formfel, måste man dock, som klaganden med rätta har gjort gällande, pröva om inte materialet i fråga hade motiverat återupptagandet av det muntliga

förfarandet i syfte att få till stånd nya åtgärder för processledningen.

— Parternas och intervenientens argument

40. Klaganden har hävdat att förstainstansrätten genom sitt beslut att avvisa yrkandet om återupptagande av den muntliga förhandlingen har brutit mot gemenskapsrätten, eftersom rätten har tillämpat artikel 62 och artikel 64.3 d i sina rättegångsregler samt artikel 21 i EEG-stadgan för domstolen felaktigt. Dessa bestämmelser intar enligt klaganden en särställning inom gemenskapens rättsskyddssystem. De erbjuder de erforderliga processuella garantierna för att parternas rätt att bli hörda inför domstol tillvaratas.

41. Enligt Hüls mening har förstainstansrätten inte haft obegränsat utrymme för en skönsmässig bedömning av klagandens hemställan om återupptagande av den muntliga förhandlingen. Artikel 62 i förstainstansrättens rättegångsregler skall enligt klaganden tolkas så, att rätten är skyldig att återuppta den muntliga förhandlingen, om en part ställer ett sådant

40 — Se ovan punkt 20 och följande punkter.

41 — Dom av den 19 maj 1994 i mål C-36/92 P, SEP mot kommissionen (REG 1994, s. I-1911; svensk specialutgåva, volym 15), punkt 33.

yrkande och detta underbyggs med omständigheter av avgörande betydelse för ärendets utgång, vilka parten i fråga inte känt till och alltså inte heller kunnat framlägga innan den muntliga förhandlingen avslutades.⁴² Sådana omständigheter framkom enligt klaganden genom de uppgifter som kommissionens tjänstemän den 10 december 1991 lämnade i PVC-målen; på grund av omständigheternas betydelse och allmänna karaktär sträckte sig deras räckvidd utöver de målen och berörde direkt det omtvistade polypropenbeslutet. På grund av ifrågavarande uppgifter i PVC-målen finns det enligt klaganden anledning att anta att kommissionen åsidosätter för det första sin skyldighet att enligt artikel 12 i sin arbetsordning bestyrka ett original av sina beslut, för det andra språkreglerna för besluten och för det tredje förbudet att i efterhand ändra innehållet i ett antaget beslut. Klaganden hävdar att denne inte kunde känna till dessa omständigheter innan uppgifterna av den 10 december 1991 lämnades, eftersom det inte fanns något tecken på att de förelåg. Det var följaktligen fråga om omständigheter av "väsentlig" betydelse för avgörandet. Framför allt utgör avsaknaden av ett behörigen underskrivet original enligt domstolens uttalanden i domen i PVC-målen åsidosättande av en väsentlig formföreskrift, som leder till ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, utan att det behövs ytterligare bevis. Såvitt avser frågan, om yrkandet om återupptagande av den muntliga förhandlingen hade framställts i rätt tid, hävdar Hüls, att den fått kännedom om nämnda väsentliga omständigheter först den 10 december 1991. I vart fall gäller enligt klaganden ingen preskriptionstid för klagandens rätt att yrka återupptagande av

den muntliga förhandlingen. Tremånadersfristen i artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler avser endast ansökan om resning och kan enligt klaganden inte analogt tillämpas på ett yrkande om återupptagande av förfarandet, eftersom den införts endast för att begränsa en processuell rätt.

42. Med nästan samma motivering har klaganden gjort gällande att förstainstansrätten genom sin dom har brutit mot bestämmelserna i artikel 64.3 d i sina rättegångsregler, så som dessa skall tolkas jämförda med artikel 64.1 i domstolens rättegångsregler och artikel 21 i EEG-stadgan för domstolen. Inom ramen för sin skyldighet att efterforska de bevis som är erforderliga för avgörandet av ärendet är förstainstansrätten enligt Hüls skyldig att förordna om bevisupptagning, när följande tre villkor har uppfyllts. För det första måste de omständigheter, om vilka bevis skall upptas, hänföra sig till ett av parterna framfört argument som är av avgörande betydelse för ärendets utgång, för det andra måste det vara omöjligt för gemenskapsdomaren att träffa ett avgörande just därför att han inte vet om dessa omständigheter föreligger eller inte och för det tredje måste slutligen en bevisupptagning var erforderlig för att utreda om omständigheterna föreligger eller inte. När nämnda villkor är uppfyllda är förstainstansrätten skyldig att verkställa den erforderliga bevisupptagningen. Klaganden har i detta hänseende

42 — Klaganden hänvisar i detta hänseende till dom av den 14 december 1962 i målen 2/62 och 3/62, kommissionen mot Luxemburg och Belgien (REG 1962, s. 869; svensk specialutgåva, volym 1, s. 133) och dom av den 26 november 1981 i mål 195/80, Michel mot parlamentet (REG 1981, s. 2861).

åberopat generaladvokaten Lagranges förslag till avgörande i målet La Providence⁴³ och domstolens uppfattning i målet Nölle.⁴⁴ Klaganden har påstått att dess hemställan av den 4 mars 1992 uppfyllde dessa villkor och därför borde ha lett till återupptagande av den muntliga förhandlingen. I hemställan påstods att polypropenbeslutet förmodligen var en nullitet. Beslutet avseende detta påstående skulle enligt klaganden ofrånkomligen ha haft ett avgörande inflytande för utgången av det anhängiga målet. Dessutom hade yrkandet grundats på omständigheter (avsaknaden av ett original, åsidosättande av språkreglerna, ändringar av innehållet i beslutet i efterhand), vilkas förefintlighet trettio sannolik. För att fastställa dessa omständigheter krävdes det förordnande om ytterligare bevisupptagning och framför allt föreläggande för kommissionen att förete de relevanta handlingar som den hade i sin besittning. Förstainstansrätten skulle enligt klaganden därför ha varit skyldig att ta upp yrkandet om förnyad bevisupptagning (vilket var inkluderat i yrkandet på återupptagande av den muntliga förhandlingen) till sakprövning. För rätten att framställa detta yrkande gällde ingen preskriptionsfrist, alltså inte heller fristen i artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler, som endast avser ansökan om resning. Yrkandet borde därför ha tagits upp till prövning på sätt som skett i ett liknande fall vid avgörandet i PVC-målen. Slutligen anser Hüls att förstainstansrätten har brutit mot bevisbörde-reglerna, när rätten i den överklagade

domen har avgjort att klaganden inte framlagt tillräckligt konkret stöd för sitt yrkande om verkställandet av ytterligare bevisupptagning.

43. Kommissionen har till en början invänt för det första att klagandens påstående att förstainstansrätten var skyldig att återuppta förfarandet är oriktigt, eftersom en sådan åtgärd inte var erforderlig i det konkreta fallet. Klagandens hemställan om återupptagande av den muntliga förhandlingen grundade sig inte på omständigheter av avgörande betydelse för ärendets utgång och hade inte framställts i rätt tid. Förstainstansrätten har enligt kommissionen med rätta avvisat påståendet om åsidosättande av språkreglerna för beslutet och om avsaknaden av ett behörigen underskrivet original av detsamma, eftersom ifrågavarande fel — som domstolen senare fastställt i domen i PVC-målen — även om de föreligger inte gör en med dem behäftad rättsakt till en nullitet. Såvitt avser de av klaganden som nya anförda omständigheterna har kommissionen anmärkt följande: I den mån de sammanhänger med förstainstansrättens dom i PVC-målen kunde de inte åberopas som skäl för yrkande om ett återupptagande av den muntliga förhandlingen. Det har avgjorts att innehållet i ett avgörande av förstainstansrätten inte kan

43 — Dom av den 9 december 1965 i förenade målen 29/63, 31/63, 36/63, 39/63—47/63, 50/63 och 51/63, Société anonyme des laminaires, hauts fourneaux, forges, fonderies et usines de la Providence m.fl. mot EKSG:s Höga myndigheten (REG 1965, s. 1198).

44 — Dom av den 22 oktober 1991 i mål C-16/90, Nölle (REG 1991, s. 5163).

motivera återupptagande av den muntliga förhandlingen i en annan process.⁴⁵ Om de uttalanden som kommissionens företrädare gjorde under den muntliga förhandlingen på vilka förstainstansrätten grundade sin dom i PVC-målen, skulle anses vara nya omständigheter, har Hüls med sin hemställan av den 4 mars 1992 åberopat dem för sent. Ett sådant yrkande skulle, med en analog tillämpning av bestämmelserna i artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler om ansökan om resning, ha framställts inom tre månader från det att klaganden erhållit kännedom om omständigheterna. Redan på eftermiddagen den 22 november 1991 medgav en av kommissionens tjänstemän under den muntliga förhandlingen i PVC-målen, att det i artikel 12 i kommissionens arbetsordning föreskrivna förfarandet inte längre tillämpas. Från denna dag har Hüls alltså känt till de omständigheter, som klaganden åberopat till stöd för sitt yrkande om återupptagande av den muntliga förhandlingen.

1992 skulle tolkas så, att Hüls i den hävdade att polypropenbeslutet var formellt ogiltigt, inte att det var en nullitet. Klaganden och inte kommissionen har bevisbördan för att ifrågavarande formfel har förekommit. Klagandens motsatta uppfattning strider mot presumptionen för att de akter, som utfärdas av gemenskapsorganen, är rättsenliga, och mot rättspraxis.⁴⁶ Hüls har enligt kommissionen inte heller kunnat nöja sig med att göra gällande att förfarandet enligt artikel 12 i kommissionens arbetsordning inte iakttagits. Tvärtom hade klaganden enligt kommissionen varit skyldig att förebringa konkret stöd för att innehållet i polypropenbeslutet ändrats efter det att beslutet antagits. Denna uppfattning, som förstainstansrätten har lagt till grund för domen i föreliggande mål, vinner stöd i domstolens dom i målet Lestelle mot kommissionen.⁴⁷ I vart fall skulle formfelen i polypropenbeslutet, om de verkligen förelåg, enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna ha åberopats redan i den skrivelse varigenom talan väcktes och under inga förhållanden först efter den muntliga förhandlingens slut. I andra hand gör kommissionen gällande att förstainstansrätten haft fritt utrymme för att skönsmässigt bedöma om ett återupptagande av den muntliga förhandlingen var nödvändigt.⁴⁸

44. Vidare har kommissionen gjort gällande att förstainstansrätten med rätta funnit att Hüls inte förebragt tillräckligt stöd för att yrkandet om återupptagande av den muntliga förhandlingen skulle kunna upptagas till sakprövning. Förstainstansrättens uppfattning är enligt kommissionen riktig även om Hüls skrivelse av den 4 mars

45. Såvitt avser tolkningen av artikel 64.3 d i rättegångsreglerna har kommissionen

45 — Kommissionen hänvisar till beslut av den 26 mars 1992 i mål T-4/89 REV, BASF mot kommissionen (REG 1992, s. 1591) och dom av den 19 mars 1991 i mål C-403/85 REV, Ferrandi mot kommissionen (REG 1991, s. 1215).

46 — A. st. (ovan fotnot 35).

47 — Dom av den 9 juni 1992 i mål C-30/91 P (REG 1992, s. 3755).

48 — Kommissionen stöder sig på dom av den 10 december 1992 i mål T-33/91, Williams mot revisionsrätten (REG 1992, s. II- 2499), punkt 31.

anfört att det varken av denna bestämmelse eller av andra processregler framgår att förstainstansrätten under vissa förutsättningar är skyldig att ta upp ett yrkande om vidtagande av åtgärder för processledningen till sakprövning. Det är alltså inte riktigt att förstainstansrätten är skyldig att inhämta upplysningar även i fråga om omständigheter som parterna åberopat för sent eller allmänt och abstrakt. Kommissionen hänvisar i detta hänseende till artikel 173 i fördraget, artikel 19.1 i EEG-stadgan för domstolen samt artikel 44.1 c och e, artikel 48.1 och artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler, av vilka bestämmelser kommissionen sluter sig till principen att en part måste framställa sina yrkanden i rätt tid och ange den bevisning som åberopas till stöd för dessa. Processledande åtgärder är inte till för att avhjälpa att parterna försummat att framföra sina argument i rätt tid och på rätt sätt. Vidare hävdar kommissionen att klagandens påstående, att det föreligger en motsättning mellan domen i PVC-målen och domen i detta mål såvitt avser den här relevanta frågan, framfördes för första gången i repliken och därför inte kan tas upp till sakprövning. Slutligen rör den av Hüls åberopade domen i målet Nölle enligt kommissionen inte gemenskapens rättskipande organ, och den innehåller varken tolkning eller tillämpning av någon processuell bestämmelse av betydelse för avgörandet av detta ärende.

46. Vad gäller intervenientens talan se punkt 10 och följande punkter ovan till vilka jag härmed hänvisar.

— Min bedömning av de frågor som redovisats i det föregående

47. Enligt vad som redovisats i det föregående uppkommer alltså frågan, om det var riktigt av förstainstansrätten att avvisa yrkandet om återupptagande av förfarandet — en fråga som direkt sammanhänger med den eventuella förekomsten av väsentliga formfel i kommissionens polypropenbeslut.

i) Förstainstansrättens behörighet med avseende på processledning och handläggning av ärendet

48. Varken en grammatikalisk eller en teleologisk tolkning av artiklarna 49, 62 och 64 i förstainstansrättens rättegångsregler⁴⁹, eller någon annan processuell bestämmelse, ger vid handen att det föreligger någon skyldighet för förstainstansrätten att ta upp parter yrkanden om återupptagande av den muntliga förhandlingen eller om förordnande av kompletterande bevisupptagning till sakprövning. Förstainstansrätten har endast en möjlighet att göra detta vilket automatiskt följer av processrättens allmänna princip att domen oinskränkt bestämmer över såväl för-

49 — Dessa bestämmelser motsvarar artiklarna 61 och 45 i domstolens rättegångsregler.

farandet som bevisupptagningen. Denna behörighet som tillkommer domaren erkänns i både gemenskapens och medlemsstaternas rättsskyddssystem. Det kan inte heller antas att den menligt påverkar parternas rätt till ett verksamt rättsligt skydd.

49. Det finns dock vissa gränser för utöandet av nämnda behörighet, vilka följer av två andra grundläggande processrättsliga principer, som är tillämpliga på den dömande verksamheten. Det är fråga om dels den princip som ålägger domaren att iaktta bevisbördereglerna, dels principen att domaren inte får vägra att döma utan med tillfredsställande och tillräcklig motivering måste pröva det material som på rätt sätt lagts fram inför denne. Med ledning av dessa principer skall i det följande prövas, om förstainstansrättens avvisning av yrkandet om återupptagande av förfarandet var rättsenlig.

ii) Prövning av förstainstansrättens avvisningsdom mot bakgrund av bevisbördereglerna

50. I detta mål påstod klaganden i förfarandet vid förstainstansrätten efter den

muntliga förhandlingens slut att det beslut mot vilket klaganden förde talan eventuellt var behäftat med väsentliga formfel som gjorde att det blev en nullitet. Klaganden yrkade därför återupptagande av den muntliga förhandlingen och verkställande av förnyad bevisupptagning. Förstainstansrätten avvisade yrkandet med motiveringen att klaganden inte hade anfört "tillräckligt stöd" för att omtvistade beslutet var en nullitet. Förstainstansrätten konstaterade framför allt — utom såvitt avsåg påståendet att beslutet stred mot språkreglerna, vilket i den överklagade domen endast anges vara för sent framställt — att klaganden inte tillräckligt förklarat, varför klaganden ansåg det sannolikt att kommissionen i efterhand företagit ändringar i polypropenbeslutet, och att klaganden inte förebragt något "konkret stöd" för att presumptionen för beslutets rättsenlighet upphävts. Förstainstansrätten ansåg alltså att klaganden, för att underbygga sitt påstående om formfel, som medför att det omtvistade beslutet blir en nullitet och motiverar återupptagande av förfarandet, var skyldig att fullständigt motivera och styrka påståendet.

51. Först och främst har förstainstansrätten inte gjort fel, när den konstaterat, att det inte föreligger grund för nullitet även om kommissionen skulle ha begått de påstådda felen.⁵⁰ Som jag har visat i det föregående i

50 — Jag hänvisar i detta hänseende till domstolens dom i ovan nämnda PVC-målen, och till det jag har anfört om den domen i den del den hänför sig till den rättsliga naturen av det fel som består i att ett behörigen underskrivet original saknas. Se ovan punkt 20 och följande punkter samt punkt 38.

min utredning leder denna omständighet i sig dock inte till att överklagandet skall avvisas. Klagandens ifrågavarande påstående i första instans gick inte ut på att det omtvistade beslutet sannolikt var en nullitet utan på att det förelåg formfel, vilka bestod i att ett behörigen underskrivet original saknades, att beslutets innehåll ändrats i efterhand och att språkreglerna åsidosatts. Avgörande för domaren är inte hur parterna juridiskt har kvalificerat omständigheterna utan omständigheterna i och för sig; detta gäller särskilt när omständigheterna, om de föreligger, visserligen inte kan göra rättsakten till en nullitet, men likväl visar att det omtvistade beslutet är behäftat med ett väsentlig formfel, som måste prövas ex officio och som leder till ogiltigförklaring av beslutet.

Som visats ovan⁵¹ gick ifrågavarande del av argumentationen i den skrivelse, som gavs in till förstainstansrätten den 4 mars 1992, ut på att ett behörigen underskrivet originalbeslut saknades. Om detta påstående hade styrkts, skulle det ha lett till att beslutet ogiltigförklarats. Förstainstansrätten har alltså inte, enbart därför att klaganden åberopat ifrågavarande fel som grund för nullitet och inte som grund för ogiltighet, haft rätt att avspisa klaganden med att felet, även om det förelåg, saknade betydelse för avgörandet.

52. Därmed har vi redan kommit till problemets kärna, som kan sammanfattas i följande fråga: *Var förstainstansrätten, på*

grund av att en väsentlig formföreskrift eventuellt hade åsidosatts, enligt någon gemenskapsrättslig bestämmelse skyldig att återuppta förfarandet och verkställa utvidgad bevisupptagning?

53. Enligt förstainstansrättens resonemang, som kommissionen biträder i sin argumentation, har klagandens yrkande prövats i sak och avvisats, därför att klaganden inte hade förebragt "tillräckligt" eller "konkret" stöd för sitt påstående. Det viktiga är alltså att förstainstansrätten, oavsett om klagandenas påstående syftade till ett konstaterande av att beslutet var en nullitet — vilket förstainstansrätten ansett att det gjorde — eller, — vilket hade varit det riktiga till ett konstaterande av att beslutet var ogiltigt, avslag yrkandet, därför att rätten ansåg att de argument som klaganden anfört inte gav tillräckligt stöd för detsamma.

54. Denna uppfattning synes mig inte vara riktig, eftersom den strider mot bevisbördereglerne. Som visats i det föregående bestämmer förstainstansrätten oinskränkt över förfarandet och bevisupptagningen, men vid utövandet av de befogenheter som följer av detta måste rätten respektera bevisbördereglerne. Principiellt har varje part bevisbördan för de omständigheter han åberopar. Undantag från denna princip görs dock alltid, om motparten exklusivt förfogar över bevismedlen⁵² eller genom sitt uppträdande gör det omöjligt för parten

52 — Dom av den 1 december 1965 i mål 45/64, kommissionen mot Italien (REG 1965, s. 1126), och generaladvokaten Lagranges förslag till avgörande i målet Forges de la Provence (ovan fotnot 43).

51 — Ovan punkt 33.

att få tillgång till dessa.⁵³ I sådana fall har den part som åberopar ifrågavarande omständighet enligt min mening följande skyldigheter. För det första måste parten framlägga "indicier" för att de för honom okända omständigheterna "skulle ha varit av betydelse för partens talan".⁵⁴ För det andra måste parten ha en "antydning till bevis" för de misstankar som enligt hans mening bekräftas av de för honom otillgängliga bevismedlen.⁵⁵

sakens dåvarande läge kunde och måste åberopa. Dessa indicier utgjorde visserligen inte fullt bevis eller var endast "detaljrad" indicier för att det förelåg ett juridiskt fel. Av bevisbördereglerna följde dock i det konkreta fallet att klaganden endast var skyldig att "antydningssvis" framlägga bevis för att det förelåg misstankar om att det juridiska felet förelåg, inte att framlägga omständigheter som utgjorde fullt bevis eller tillräckligt stöd för detta.

55. I föreliggande fall är två punkter av betydelse: För det första har klaganden påstått att det fattas ett behörigen underskrivet original av beslutet, vilket enligt klagandens mening ter sig sannolikt på grund av en rad indicier. För det andra leder de fel som klaganden påstår, även om de föreligger, inte utan vidare till att det omtvistade beslutet blir ogiltigt. Under dessa omständigheter hade förstainstansrätten varit skyldig att godta att klaganden hade gjort vad som erfordras enligt bevisbördereglerna, det vill säga i sin skrift framlagt alla de indicier som klaganden i

56. På grund av det sagda har förstainstansrätten vid en saklig prövning av skrivelsen inte utan att bryta mot bevisbördereglerna kunnat avvisa klagandens yrkande om återupptagande av den muntliga förhandlingen med motiveringen att det påstående, på vilket yrkandet stöddes, inte var tillräckligt för att styrka klagandens påstående.

53 — Domstolens dom av den 28 april 1966 i mål 46/65, *Ferriere e Acciaierie Napoletane mot EKSG:s höga myndighet* (REG 1966, s. 106).

54 — Jämför också dom av den 6 april 1995 i mål T-145/89, *Baustahigewebe mot kommissionen* (Rec. 1995, s. II-987), punkt 37.

55 — Dom av den 28 april 1966 i mål 51/65, *ILFO mot Kol- och stålgemenskapen* (REG 1966, s. 130). Det skall påpekas att ifrågavarande part inte är befriad från varje processrättslig skyldighet när han gör ett påstående, eftersom det annars skulle uppkomma en presumption för att de av parten påstådda felet faktiskt föreligger. Parten måste, för att rvinga förstainstansrätten till ytterligare undersökning av sina påståenden och eventuellt därutöver till en bevisupptagning, framlägga åtminstone en "antydning till bevis" för påståendena. Begreppet "antydning till ett bevis" varierar därvid allt efter de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet och kan inte vara liktydigt med ett fullt bevis.

För övrigt skulle det vara för mycket begärt av en person, att han inför en domstol måste förebibringa fullt bevis för omständigheter om vilka han inte kan ha full kännedom. Detta skulle i all synnerhet vara faller, om man kräver att en part, som just därför att han inte har tillgång till vissa bevismedel, yrkar förordnande om kompletterande bevisupptagning, skulle vara skyldig att lägga fram "tillräckligt stöd" för formfel som parten förmodar kommer att visa sig föreligga genom den kompletterande bevisupptagningen.

iii) Prövning av de grunder som åberopats efter det muntliga förfarandet avslutats

57. Ovanstående konstaterande är dock inte tillräckligt för att överklagandet skall kunna bifallas. Såsom anförts vid upprepade tillfällen har klaganden åberopat att

det ifrågasatta beslutet var behäftat med formfel först efter det att den muntliga förhandlingen hade avslutats vid förstainstansrätten. Det skall därför undersökas om detta förhållande motiverade att hemställa om återupptagande av den muntliga förhandlingen avvisades och allmänt sett att inte ta upp skrivelsen till prövning.

iii) 1 Förbudet att åberopa nya grunder efter det att den muntliga förhandlingen avslutats.

58. Den processrättsliga lagstiftningen om förfarandet inför gemenskapens rättskipande organ innehåller bestämmelser och frister, som parterna måste iaktta, när de åberopar sina grunder och framställer sina yrkanden. Begränsningar för det sätt på vilket parterna medverkar under handläggningen av ärendet är ofrånkomliga med hänsyn till intresset av en snabbare och mera rationell rättskipning. Dessa processuella begränsningar är ett utflöde av de grundläggande principerna om rättssäkerhet och god rättskipning.

59. En liknande processrättslig begränsning finns också i artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler. Enligt denna

får ”nya grunder inte åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet”. Artikel 48.1 lyder: ”I repliken och dupliken får parterna åberopa ytterligare bevisning. Parterna skall ange skälen för att detta inte gjorts tidigare.” Nämda bestämmelser finns i det kapitel i rättegångsreglerna som reglerar det skriftliga förfarandet. Parterna tillhålls alltså att, från början av rättegången och redan under det skriftliga förfarandet, i rätt tid och så snart som möjligt framlägga sina grunder och den bevisning de åberopar till stöd för dessa. Förstainstansrätten får inte godta omotiverade förseningar. Inom ramen för gemenskapens processuella system måste alla såväl rättsliga som sakliga frågor, som skall tas upp, åtminstone kortfattat framläggas i den skrivelse varmed förfarandet inleds.⁵⁶ De kan sedan utvecklas och konkretiseras under det skriftliga och det muntliga förfarandet. I övrigt verkställs bevisupptagningen inom ramen för parterna yrkanden och argument och på grundval av de bevis som parterna under rättegången lägger fram och åberopar.

60. I enlighet härmed innehåller artikel 48.2 visserligen en bestämmelse som gör det möjligt att åberopa nya grunder på grund av omständigheter som framkommit i efterhand, men denna bestämmelse skall på grund av sin undantagskaraktär tolkas

⁵⁶ — Se artikel 44.1 i förstainstansrättens rättegångsregler.

restriktivt. I vart fall måste man komma ihåg att den möjlighet, som parterna har att åberopa nya grunder, framställa nya yrkanden eller framlägga nya omständigheter, principiellt är begränsad på så sätt, att den kan utnyttjas längst till dess att den muntliga förhandlingen förklaras avslutad.⁵⁷ Detta framgår av artikel 60 och artikel 61.2 i förstainstansrättens rättegångsregler, som anger när ordföranden skall förklara den muntliga förhandlingen avslutad. Avslutandet av den muntliga förhandlingen har alltså till följd att parterna inte längre kan förändra de rättsliga och faktiska omständigheterna i det anhängiga målet.

61. Även när förstainstansrätten skall pröva ett påstående som har framförts för sent men likväl medan det skriftliga förfarandet ännu pågår, undersöker den om fördröjningen kan göra det omöjligt för motparten att effektivt tillvarata sina intressen, vilket sammanhänger med principen om likabehandling av parterna, eller om fördröjningen kan hindra rätten i utövandet av dess rättskipande verksamhet.⁵⁸ Om så visar sig vara fallet prövar rätten inte påståendet. Överförs denna tankegång till det fall, då nya grunder åberopas efter det att den muntliga förhandlingen har avslutats eller då ett överklagande i sak görs på rättsliga och faktiska grunder, kan konstateras att detta eventuellt kan menligt påverka motpartens processuella rättigheter och under alla förhållanden per definition hindrar förstainstans-

rätten i dess uppgift. Rätten måste i ett sådant fall besluta i en sak som faktiskt och rättsligt ständigt förändras.

62. Av det ovan sagda följer att det i princip inte är tillåtet för parterna att åberopa nya grunder eller omständigheter efter det att den muntliga förhandlingen avslutats.⁵⁹ Detta förbud skall tolkas ännu mera strikt än det principiella förbudet mot att åberopa nya grunder i repliken eller dupliken, det vill säga under ett skede av rättegången innan det skriftliga förfarandet avslutas.

iii) 2 Undantag från förbudet att åberopa nya grunder efter det att den muntliga förhandlingen avslutats

63. Enligt min mening är det dock tillåtet att göra undantag från den nyss återgivna principen. Två skäl kan komma i fråga för att motivera avsteg från förbudet att åberopa nya grunder efter den muntliga förhandlingens slut. Det första är när den fråga, som parten tagit upp för sent, hör till den grupp av frågor som förstainstansrätten skall pröva ex officio; detta fall, som jag skall behandla i nästa avsnitt av mitt

57 — Denna begränsning återfinns i alla nationella processrätts-system. Den är nära förbunden med den grundläggande principen om rättssäkerhet och god rättskipning.

58 — Se dom av den 14 maj 1975 i mål 74/74, CNTA mot kommissionen (REG 1975, s. 533; svensk specialutgåva, volym 2, s. 461), punkt 4. Jämför dom av den 9 februari 1994 i mål T-109/92, Lacruz Bassols mot domstolen (REG 1994, s. II-105), punkt 67.

59 — Just detta skiljer även detta mål från PVC-, LDPE- och Soda-målen, som rör en liknande fråga. I de sistnämnda målen åberopades visserligen grunderna för påståendet att det omtvistade beslutet var behäftat med formfel antagligen för sent, men likväl innan den muntliga förhandlingen förklarats avslutad.

förslag till avgörande,⁶⁰ strider egentligen inte mot förbudet men relativiserar dess verkningar. Det andra är när de omständigheter, på vilka partens för sent framförda påståenden stöder sig, inte tidigare var kända för parten, som därför inte kunnat framlägga dem i rätt tid.

iii) 2.1 De omständigheter som åberopats för sent har blivit kända först efter det att den muntliga förhandlingen avslutats

64. Enligt gemenskapens processrätt är det tillåtet att göra avsteg från förbudet mot att för sent åberopa nya omständigheter eller grunder, särskilt när dessa var okända för parten i fråga innan den muntliga förhandlingen avslutades. Detta följer dels av den allmänna formuleringen av artikel 48.2 i förstainstansrättens rättegångsregler, som visserligen i systematiskt hänseende hör till kapitlet om det skriftliga förfarandet men som allmänt hänför sig till åberopande "under rättegången" och därför, vilket godtagits i rättspraxis⁶¹, även innefattar möjligheten att åberopa nya grunder efter

den muntliga förhandlingens avslutande,⁶² dels av den grundläggande rätten till rättskydd och av principen om god rättskipning i den utformning som den fått i gemenskapens och medlemsstaternas processrätt.

65. Här är det på sin plats att göra ännu en anmärkning: De skäl, som eventuellt motiverar ett återupptagande av den muntliga förhandlingen, är desamma som de som a fortiori motiverar genombrytning av rättskraften när en framställning om ändring av domen (resning) gör ett återupptagande berättigat. Likheten mellan det här prövade rättsliga problemet och det som uppkommer vid en framställning om ändring av domen är nämligen mycket stor och till särskild nytta när det gäller att förstå och avgöra den anhängiga tvisten.

66. Enligt de redan återgivna bestämmelserna i artikel 41 i EEG-stadgan för domstolen och artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler måste en framställning om

60 — Se nedan punkt 77 och följande punkter.

61 — Se dom av den 16 juni 1971 i mål 77/70, Prelle mot kommissionen (REG 1971, s. 561), punkt 7.

62 — I artikel 64.4 i förstainstansrättens rättegångsregler heter det: "Varje part får när som helst under rättegången föreslå att åtgärder för processledning vidtages eller ändras. Då så sker, skall övriga parter höras innan det beslutas om dessa åtgärder." Detta yrkande kan i förekommande fall grundas på att nya omständigheter föreligger eller är sannolika.

ändring av domen stödja sig på en omständighet som uppfyller följande villkor:

denna innan domen meddelades, utan även skulle förlora rätten att göra en framställning om ändring av domen, därför att han fått kännedom om omständigheten innan den slutliga domen meddelades.

— den måste vara av avgörande betydelse för ärendets utgång,

— den får inte ha varit känd för parten och domstolen innan domen avkunnades,

— det får inte ha gått mer än tre månader från den dag då den som framställer yrkandet erhöll kännedom om omständigheten i fråga.

68. Det måste alltså vara möjligt att hos förstainstansrätten begära återupptagande av den muntliga förhandlingen när, innan det muntliga förfarandet förklaras avslutat, en omständighet av avgörande betydelse blir känd som förut var okänd för förstainstansrätten och för den part som begär återupptagande. Det återstår att pröva, om yrkandet om återupptagande av den muntliga förhandlingen, med en analog tillämpning av bestämmelserna i artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler om ansökan om resning, måste framställas inom tre månader från det att parten fått kännedom om omständigheten. En analog tillämpning av en processuell bestämmelse — särskilt av en tidsfrist inom vilken en rätt måste utövas — synes mig inte stå i överensstämmelse med de i gemenskapens rättsordning allmänt erkända principerna. Det skulle i vart fall strida mot den grundläggande principen om en så snabb och god rättsskipning som möjligt att tillerkänna parten full frihet att välja tidpunkt för att begära återupptagande av förfarandet. Detta yrkande måste framställas inte bara inom rimlig tid efter det att parten erhållit kännedom om den väsentliga omständigheten (längre tid än tre månader är då enligt min mening inte lämplig), utan

67. Enligt min mening skall ett yrkande om återupptagande av den muntliga förhandlingen tas upp till sakprövning, när de villkor är uppfyllda som motsvarar dem, som skulle medföra att en framställning om ändring av domen skulle vara tillåten. I annat fall skulle man få det rättsligt absurda resultatet att den part, som efter den muntliga förhandlingen erhållit kännedom om en väsentlig omständighet, inte bara skulle vara förhindrad att återropa

omedelbart därefter, så att varje fortsatt fördröjning av avkunnandet av domen undviks.

69. Såvitt avser de faktiska omständigheterna i detta mål anser jag att en omständighet som, om den bevisas, utan vidare leder till att det omtvistade beslutet ogiltigförklaras på grund av att en väsentlig formföreskrift har åsidosatts, har de kännetecken som utmärker en omständighet "av avgörande betydelse" och därmed motiverar återupptagande av den muntliga förhandlingen likaväl som den skulle motivera återupptagande av ett genom dom avslutat förfarande.⁶³ Det återstår att pröva frågan, vid vilken tidpunkt klaganden fick kännedom om omständigheten, för att klarlägga om denna var okänd för klaganden ända till dess att den muntliga förhandlingen avslutades och om den åberopats vid förstainstansrätten inom rimlig tid. I detta mål gäller det att utreda, när klaganden fick kännedom om de omständigheter, som var ägnade att föranleda klaganden att ifrågasätta rättsenligheten av det omtvistade beslutet och att av detta skäl hemställa om ytterligare bevisupptagning.

63 — Man skulle kunna påstå, att de uttalanden som kommissionens ombud gjorde i PVC-målen, på vilka klagandens ifrågavarande skrivelse strödde slg, inre utgjorde någon "omständighet" utan var ett indirekt medel för att på ett dolt sätt lägga fram en rad grunder för ogiltigförklaring av polypropenbeslutet. Enligt denna uppfattning åberopades ifrågavarande grunder för sent och var därför otillåtna. Denna tolkning av skrivelsen skall enligt min mening inte användas, även om den inte är utan en viss logik. De juridiska grunder klaganden åberopat förutsätter en faktisk omständighet, bestående i att kommissionen begått juridiska fel vid antagandet av polypropenbeslutet. Det är av betydelse att klarlägga vid vilken tidpunkt under förfarandet i förstainstansrätten klaganden fick kännedom om eller borde ha fått kännedom om dessa juridiska fel.

70. Enligt min mening behövs det här några inledande anmärkningar.

71. Till att börja med anser jag att man måste ställa mycket stränga krav för att godta avsaknad av kännedom som grund för ett nytt påstående.⁶⁴ En part, som har väckt talan mot en rättsakt och yrkar att förfarandet skall återupptas, måste ådagalägga all tänkbar omsorg vid efterforskandet av det bevismaterial som är ägnat att stödja hans påståenden. Sådana bevis är inte bara de som utan någon som helst tvekan visar att den omtvistade rättsakten är behäftad med ett fel som är ägnat att medföra att den skall ogiltigförklaras, utan också omständigheter som ger upphov till en, om än ringa, misstanke om att en omsorgsfull undersökning skulle kunna visa att det föreligger en hållbar grund för att beslutet är ogiltigt. Om parten har förbisett omständigheter av sistnämnda slag under det skriftliga förfarandet, bevisupptagningen och det muntliga förfarandet kan han inte utverka ett återupptagande av förfarandet genom att åberopa andra omständigheter, som stärker och kompletterar de misstankar som de ursprungliga indicierna borde ha föranlett.

72. I detta mål är den tidpunkt då klaganden fick kännedom om den för ärendets

64 — Denna uppfattning har även domstolen, när den prövar om en begäran om ändring av domen kan tas upp till sakprövning. I rättspraxis har det tydligt klargjorts att ett yrkande om ändring av domen på grund av sin undantagskaraktär är förenat med särskilt stränga villkor för tillåtlighet. Det krävs "fullständig okunnighet" om den omständighet på vilken yrkandet om återupptagandet grundas. En sådan okunnighet föreligger inte, om det var möjligt att under rätttegången få kännedom om omständigheten. Se dom av den 10 januari 1980 i mål 116/78 REV, Bellintani med flera mot kommissionen (REG 1980, s. 23).

avgörande väsentliga omständighet, från vilken fristen för framställandet av yrkandet om återupptagande av förfarandet räknas, identisk med den tidpunkt, vid vilken klaganden fick tillräckligt stöd för misstanken att det omtvistade beslutet kunde vara behäftat med vissa väsentliga formfel. Avgörande är med andra ord inte den tidpunkt, vid vilken partens misstanke bekräftades eller konkretiserades, utan den då det förelåg sådant bevismaterial som kunde ge anledning till denna misstanke. Om den "omständighet som är av avgörande betydelse för ärendets utgång" består i sådana tvivel om en rättsakts rättsenlighet, som kräver ytterligare utredning, presumeras denna omständighet vara känd för parten från den tidpunkt då parten får tillgång till uppgifter, på grund av vilka dessa tvivel, om än bara antydningssvis, uppkommer. Förbiser eller underskattar parten dessa uppgifter, förverkar parten rätten att i undantagsfall åberopa dem efter det att den muntliga förhandlingen avslutats. Det gäller alltså att avgöra inte bara när den part, som åberopar omständigheten, har fått kännedom om denna utan också när parten, med tillämpning av sin omsorgsplikt, borde ha erhållit kännedom om den.⁶⁵

65 — En part, som av eget vållande inte i rätt tid har fått kännedom om en omständighet, kan inte genom att åberopa, att han först senare fått kännedom om omständigheten, utvärka återupptagande av den muntliga förhandlingen. Till samma resultat kom domstolen i sin dom av den 21 januari 1971 i mål 56/70, Mandelli mot kommissionen (REG 1971, s. 1) vid prövningen av frågan om ett yrkande om återupptagande, kunde tas upp till sakprövning. Den part, som hade yrkat återupptagandet, åberopade en utsaga av de italienska myndigheterna, som parten fått kännedom om först efter det att det ursprungliga förfarandet avslutats. Domstolen fastställde dock, att denna utsaga inte kunde ha varit okänd för klaganden och att klaganden inte på något sätt varit förhindrad att "vid domstolen yrka bevisupptagning... i syfte att uppnå att ifrågavarande dokument och alla andra vid den italienska förvaltningen förhandenvarande relevanta uppgifter framlades". Med denna motivering avvisade domstolen yrkandet om återupptagande. Domstolen avvisar yrkanden om komplettering av bevisupptagning, som framsätts efter den muntliga förhandlingens slut, när parten haft möjlighet att framställa yrkandet före denna tidpunkt. Dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman (REG 1995, s. 4921), punkt 54.

73. Såvitt avser detta mål eller närmare bestämt frågan om det finns ett behörigen underskrivet original av kommissionens polypropenbeslut — vilket, som visats i det föregående, också är den avgörande frågan — finner jag följande. Klaganden gör gällande att denne först genom de uttalanden, som kommissionens tjänstemän gjorde under den muntliga förhandlingen i PVC-målen, fick kännedom om de omständigheter, på grund av vilka tvivel på att det fanns ett behörigen undertecknat original uppstod. Enligt dessa uttalanden, som gjordes den 10 december 1991, var artikel 12 i kommissionens arbetsordning såväl som andra formföreskrifter och processuella bestämmelser avseende antagande av kommissionens rättsakter sedan länge ur bruk och hade eftersatts inte bara i PVC-målen utan också i andra likartade fall.

74. Dessa omständigheter är faktiskt av betydelse, eftersom de avser möjligheten att väsentliga formföreskrifter kan ha åsidosatts, när det omtvistade polypropenbeslutet antogs. De utgör dock i så måtto inga "okända omständigheter av avgörande betydelse för ärendets utgång", att de inte för första gången ger anledning till tvivel om den av det omtvistade beslutets formella rättsenlighet. De stärker endast ännu mer de misstankar, som framgick av uppgifterna i de handlingar över vilka parten förfogade redan i början av processen. På grund av sin omsorgsplikt borde klaganden redan när talan väcktes, eller åtminstone innan den muntliga förhandlingen avsluta-

des, ha insett att ett behörigen bestyrkt original eventuellt saknades.⁶⁶

75. Dessutom måste handlingarna i ett mål vara fullständiga och tillgängliga för parterna, för att de uppgifter som finns i dem skall kunna prövas och avsaknaden av andra väsentliga uppgifter skall kunna fastställas. Endast på så sätt kan full likabehandling av parterna garanteras, eftersom dessa därigenom får möjlighet att konstatera om en viss handling existerar eller inte, och framför allt att avgöra om de föreskrivna formföreskrifterna har iakttagits vid handlingens tillkomst, till exempel om det organ som antog rättsakten i fråga var behörigt, om det (såvitt avser kollegiala organ) var rätt sammansatt, om det sammanträtt i vederbörlig ordning, och så vidare. I överensstämmelse med vad jag ovan redan har anfört om bevisbördereglererna hade det med andra ord varit tillräckligt, om klaganden i rätt tid hade gjort gällande att ett original av beslutet eventuellt fattades, för att förstainstansrätten skulle förordna om vidare bevisupptagning och framför allt förelägga kommissionen i

66 — Klaganden kunde alltså efter den muntliga förhandlingens slut inte på rätt sätt åberopa det ifrågasatta åsidosättandet av en väsentlig formföreskrift. Ty antingen framgick kommissionens angivna juridiska fel otvetydigt av innehållet i handlingarna, i vilket fall de hade måst göras gällande senast i repliken, eller också gav innehållet i handlingarna endast anledning till tvivel på att den väsentliga formföreskriften hade iakttagits, i vilket fall klaganden hade varit skyldig att i rätt tid framlägga dessa och att dessutom yrka bevisupptagning i denna del.

dess egenskap av part att lägga fram sina bevis för existensen av ett original.

76. Den omständighet, som först gav anledning till tvivel om att kommissionen iakttagit de formella föreskrifterna när polypropenbeslutet antogs, var alltså att processhandlingarna i detta mål inte innehöll några uppgifter, ur vilka det med säkerhet kunde konstateras att de formella villkoren i fråga hade uppfyllts⁶⁷; så var förhållandet vid en tidpunkt som i tiden helt klart låg före den då den muntliga förhandlingen avslutades. Jag anser därför att det inte var så att klaganden i efterhand fått kännedom om den för ärendets utgång avgörande omständighet, vilket kunde rättfärdiga att dennes hemställan om återupptagande av den muntliga förhandlingen framställdes i ett så sent skede.⁶⁸

67 — Man skulle kunna göra gällande att de första skälen till misstanke uppstod redan när klaganden delgavs polypropenbeslutet, eftersom det av den delgivna texten inte framgick att den väsentliga formföreskriften i artikel 12 i kommissionens arbetsordning hade iakttagits.

68 — Denna bedömning är enligt min mening — även om den ter sig sträng i förhållande till den part som åberopar grunden i fråga — den mest ändamålsenliga. Däremot kan jag inte instämma i den uppfattning, som förstainstansrätten har framfört i de redan nämnda domarna i Sodakarbonat- och LDPE-målen (ovan fotnot 8 och 9), att klaganden med rätta hade avvaktat den slutliga domen i PVC-målen, innan denne lade fram motsvarande omständigheter i sin egen process. Oavsett om de omständigheter som framkom under rättegången i PVC-målen var okända för parterna i andra processer eller inte, hade parterna i vart fall varit skyldiga att omsorgsfullt pröva den formella rättsenligheten av ifrågavarande beslut, om så bara med hjälp av en genomgång av handlingarna i processen. De senare framkomna omständigheterna förstärkte bara misstankarna om att kommissionen eventuellt åsidosatt formföreskrifter.

Klaganden kan inte heller åberopa presumptionen för att det omtvistade beslutet är rättsenligt som skäl till att klaganden inte hade kunnat föreställa sig att allvarliga fel dolde sig bakom beslutets skenbara riktighet. Så snart någon väcker talan mot en handling av ett gemenskapsorgan, upphör presumptionen för rättsenlighet att gälla, till hans nackdel eller till hans fördel. Å ena sidan kan, som redan har konstaterats (ovan fotnot 36), presumptionen för rättsenlighet inte anföras för att vederlägga en grund för talan, enligt vilken på rätt sätt görs gällande att handlingen är rättsstridig. Å andra sidan kan klaganden inte åberopa denna presumption som motivering för att han inte i rätt tid har upptäckt ett juridiskt fel i den omtvistade handlingen.

iii) 2.2 Huruvida domaren ex officio är skyldig att pröva den grund för överklagandet som åberopats för sent

77. Det återstår ännu att undersöka, om verkningarna av det försenade åberopandet av en grund kan upphävas, när grunden kan prövas ex officio. Avsaknaden av ett behörigen underskrivet original av en av kommissionen antagen rättsakt utgör, som redan visats, ett åsidosättande av en väsentlig formföreskrift och faller därför inom den kontroll som gemenskapsdomstolen kan göra ex officio.⁶⁹ Man frågar sig därför om förstainstansrätten skulle ha prövat parternas för sent åberopade grunder och ogiltigförklara det omtvistade beslutet eller åtminstone förordna om bevisupptagning för att fastställa om det eventuellt förelåg ett formfel.

78. Mot bakgrund av denna fråga måste man undersöka var gränsen går för domarens ex officio-prövning.⁷⁰ När frågan om det föreligger en grund för ogiltigförklaring prövas ex officio får domaren, utan yrkande, på eget initiativ undersöka innehållet i handlingarna för att avgöra om en sådan grund föreligger. Den prövning, som domaren kan göra ex officio, är i den del den rör de faktiska förhållandena principiellt inskränkt till innehållet i de handlingar som framlagts för dennes avgörande. Endast om det av dessa framgår att väsentliga föreskrifter åsidosatts när en rättsakt antogs, är rättskipningsorganet skyldigt att upphäva rättsakten. Domaren behöver vis-

serligen inte låta sig nöja med de indicier som finns i handlingarna och kan förordna om kompletterande bevisupptagning; detta är dock en möjlighet, inte en skyldighet. Enbart av den omständigheten, att domaren på grund av vissa indicier i det redan föreliggande bevismaterialet rörande de frågor som kan prövas ex officio, skulle kunna gå ett steg vidare i sin undersökning och i förekommande fall konstatera att den omtvistade rättsakten är olaglig, följer inte att det rättsliga avgörandet måste upphävas på grund av att det har fattats med åsidosättande av bestämmelserna om ex officio-prövning.

79. I föreliggande fall framgår det inte av den överklagade domen att det omtvistade beslutet var behäftat med ett väsentligt formfel, som förstainstansrätten skulle ha prövat ex officio, och det har inte heller gjorts gällande att det förelegat ett i full utsträckning bevisat påstående om felet. Förstainstansrätten har inte heller, enbart genom att underlåta att i detalj undersöka om föreskrivna formföreskrifter och processrättsliga villkor för antagandet av det omtvistade polypropenbeslutet hade uppfyllts, åsidosatt bestämmelserna om ex officio-prövning. Rätten har i motiveringen till den överklagade domen helt riktigt anfört härom: "Även om det i ett förfarande enligt artikel 173.2 i EEG-fördraget ankommer på gemenskapsdomaren att ex officio pröva frågan om det omtvistade beslutets nullitet, betyder detta dock inte

69 — Se ovan fotnot 36.

70 — Se vad ovan anförts om den prövning som skall ske ex officio.

att frågan om det omtvistade beslutet eventuellt är en nullitet måste utredas ex officio i varje förfarande enligt artikel 173.2 i EEG-fördraget.”⁷¹

Av det sagda följer att förstainstansrätten med rätta har avvisat det yrkande om återupptagande av förfarandet som klaganden framställde innan rättens dom meddelades. Alla de grunder för överklagandet, i vilka motsatsen påstås, är följaktligen obefogade och skall avvisas.

B — De grunder för överklagandet som avser förstainstansrättens fastställande av överträdelse av artikel 85 i fördraget

80. I den andra delen av överklagandeskriften har Hüls gjort gällande att förstainstansrätten har begått en rad misstag vid prövningen och fastställandet av de omständigheter som är relevanta för detta mål.

⁷¹ — Man skulle kunna säga att skyldigheten att ex officio företa en rättslig prövning är mera begränsad än parternas omsorgsplikt, enligt vilken parterna, som jag visat, är skyldiga att upptäcka och i rätt tid åberopa även indicier för eventuella juridiska fel i det omtvistade beslutet. Detta konstaterande får inte förundra någon. Den prövning, som skall ske ex officio i ett mål om ogiltigförklaring, har inte föreskrivits för att avhjälpa försummelser som parterna gjort. Den syftar i stället till att säkerställa rättsordningen genom att konstatera och kritisera uppenbart allvarliga, juridiska fel i gemenskapsorganens rättsakter. Om dessa juridiska fel inte framgår av innehållet i handlingarna är förstainstansrätten inte skyldig att verkställa en kompletterande bevisupptagning. Rätten är behörig men inte skyldig, att göra en fortsatt utredning.

81. Som kommissionen med rätta har hävdat uppkommer frågan om och på vilka villkor, å ena sidan det sätt på vilket den domstol som skall döma i sak har fastställt de faktiska omständigheterna och, å andra sidan innehållet i detta fastställande är rättsfrågor enligt artikel 51 i EEG-stadgan för domstolen och därför skall kontrolleras av överinstansen.

Frågan om tillåtligheten skall jag behandla inom ramen för utredningen om klagandens anmärkningar i detalj. Hüls har i överklagandeskriften — med en korrekt tolkning av denna — vänt sig mot förstainstansrättens konstateranden i tre särskilda avseenden, nämligen i vad de avser deltagandet i för det första polypropentillverkarnas regelbundna sammanträden, för det andra prisinitiativen och för det tredje åtgärderna till genomförande av nämnda initiativ.

1) Parternas argumentation

a) Deltagandet i de regelbundna sammanträdena

82. Klaganden har gjort gällande att förstainstansrätten med åsidosättande av gemenskapsrättens bevisregler felaktigt har funnit att klaganden från slutet av 1978 till början av 1979 deltagit i poly-

propentillverkarnas sammanträden. Förstainstansrätten har enligt Hüls framför allt stött sig på följande: för det första på ett svar som det konkurrerande företaget ICI lämnat på en fråga av kommissionen, som inte alls berör varaktigheten av Hüls deltagande i nämnda sammanträden, för det andra på olika i företagen ICIs, ATOs och Hercules besittning befintliga tabeller, vilka emellertid utgör i högsta grad tvivelaktiga bevis, eftersom åsikterna över hur dessa kommit till gick isär och eftersom de inte tillät någon slutsats om varaktigheten av Hüls deltagande i ifrågavarande sammanträden, och slutligen på Hüls svar på kommissionens begäran om upplysningar, av vilket förstainstansrätten, tvärt emot all logik, på grund av Hüls deltagande åren 1982 och 1983 dragit slutsatsen att Hüls "regelbundet" även deltagit i tidigare sammanträden (punkterna 114—118 i den överklagade domen). Förstainstansrätten har enligt Hüls på denna punkt alltså grundat sina slutsatser på underlag som saknar bevisvärde och i huvudsak endast på uppgifter från det konkurrerande företaget ICI. Hüls har i denna del åberopat domstolens dom i målet Duraffour mot rådet.⁷²

Hüls har vidare gjort gällande att förstainstansrätten, genom att begära att Hüls skulle framlägga stöd för att denne utan varje konkurrensfientlig inställning deltagit i sammanträdena (punkt 126 i den överklagade domen), har brutit mot bevisbördereglerne och mot presumptionen för den anklagades oskuld, i synnerhet som rätten i

huvudsak har begärt att klaganden skall bevisa en negativ omständighet, nämligen att klaganden inte har deltagit i ett konkurrensfientligt samordnat förfarande. Klaganden hänvisar i detta hänseende till generaladvokaten Sir Gordon Slynn's förslag till avgörande i målet Musique Diffusion Française med flera mot kommissionen.⁷³ Vidare har klaganden gjort gällande, att förstainstansrätten, genom att utan tillräckligt belägg ha dragit slutsatsen att klaganden regelbundet deltagit i polypropentillverkarnas sammanträden, i praktiken till klagandens nackdel har skapat en presumtion, som klaganden i strid med bevisbördereglerne ålagts att vederlägga.

83. Kommissionen anser att Hüls med sin argumentation ifrågasätter förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna och att Hüls kritik i denna del alltså skall avvisas. I andra hand hävdar kommissionen att förstainstansrätten, såvitt avser fastställandet av tidsgränserna för Hüls deltagande i polypropentillverkarnas sammanträden, inte enbart har stött sig på upplysningarna från ICI (punkt 114 i den överklagade domen) utan också har beaktat innehållet i de tabeller som återges i punkt 115 i den överklagade domen. Samtidigt anser kommissionen att punkterna 116 och 117 i den överklagade domen vederlägger Hüls uppgifter som osanna och därmed undanröjer alla betänkligheter mot de i punkterna 114 och 115 dragna slutsatserna. Det kan under dessa förhållanden enligt kommissionen inte vara tal om någon omkastning av bevisbördan.

72 — Dom av den 16 juni 1971 i mål 18/70, Duraffour mot rådet (REG 1971, s. 515).

73 — Dom av den 7 juni 1983 i förenade målen 100/80-103/80, Musique Diffusion Française m.fl. mot kommissionen (REG 1983, s. 1825).

En sådan kan för övrigt inte heller utläsas ur punkt 126 i den överklagade domen. I denna punkt har förstainstansrätten enligt kommissionen begärt att Hüls skall visa varför Hüls deltagande i överläggningar med ett rättsstridigt innehåll trots allt inte strider mot konkurrensrätten. Det kan enligt kommissionen inte antas att denna förstainstansrätts begäran står i strid med bestämmelserna om fördelningen av bevisbördan eller med presumtionen för den anklagades oskuld.

b) Deltagande i prisinitiativen

84. I denna del av sin argumentation har klaganden kritiserat förstainstansrätts konstaterande att klaganden har deltagit i polypropentillverkarnas regelbundna sammanträden, som haft till syfte att fastställa priser, och även har anslutit sig till dessa prisinitiativ (punkterna 167 och 168 i den överklagade domen). Hüls har hävdad att det endast har styrkts att klaganden deltagit i ett begränsat antal möten. Att förstainstansrätten av detta deltagande dragit slutsatsen att klaganden medverkat i prisinitiativen och krävt att klaganden skall visa motsatsen (punkt 168 i den överklagade domen) utgör en omkastning av bevisbördan och därmed ett brott mot presumtionen för den anklagades oskuld. Detta gäller enligt Hüls så mycket mer, eftersom Hüls endast sällan följt riktpiserna och som de prisinstruktioner som Hüls inom denna ram utfärdad endast var av företagsintern art. Hela frågan står enligt Hüls för övrigt i

samband med kommissionens felbedömning av begreppet samordnat förfarande. Ett samordnat förfarande skulle enligt Hüls förutsätta att allt som varit föremål för överläggningarna också omsätts i praktiken. I vart fall har det inte styrkts att klaganden deltagit i samtliga prisinitiativ; förstainstansrätts medvetet oprecisa konstaterande i denna punkt (punkt 173 i den överklagade domen) strider därför mot de faktiska omständigheter som konstaterats och mot artikel 190 i EG-fördraget. Hüls har dessutom ifrågasatt bevisvärdet av ICIs svar på kommissionens frågor (punkt 174 i den överklagade domen), i vad det avser att klaganden skulle ha deltagit i prisavtalen redan från år 1979. Slutligen har klaganden, på grund av vad denne anfört i det föregående, ifrågasatt förstainstansrätts avgörande, enligt vilket klaganden görs ansvarig för deltagande i prisinitiativen (punkt 177 i den överklagade domen).

85. Kommissionen har hävdad att det inte innebar någon omkastning av bevisbördan att begära, att klaganden skall framlägga konkret stöd för sina påståenden att man av klagandens deltagande i polypropentillverkarnas sammanträden inte kan dra slutsatsen att klaganden medverkat i de prisinitiativ som varit föremål för överläggningarna vid dessa sammanträden (se punkt 168 i den överklagade domen). Förstainstansrätten har enligt kommissionen dessutom konstaterat att de prisinstruktioner som Hüls utfärdad inte var av rent intern art (punkt 173 i den överklagade domen). Slutligen är enligt kommissionen hänvisningen till artikel 190 i EG-fördraget

i samband med motiveringen till den överklagade domen utan varje rättslig betydelse. Dessutom är enligt kommissionen ifrågasättandet av bevisvärdet av de av ICI lämnade upplysningarna ett otillåtet argument, eftersom det riktar sig mot den bevisvärdering som den domstol som skall döma i sak har gjort.

ett kundstyrningssystem ("account leadership") utan att detta endast varit föremål för diskussioner och förslag. Inte heller har Hüls själv någonsin varit "kundadministratör" i denna mening, även om denne varit leverantör i något enstaka fall. Ett kundstyrningssystem har aldrig genomförts, vilket också framgår av ordvalet i de i punkt 192 i de överklagade domen redovisade handlingarna där det talas om ett "försök" och om ett förfarande som inte "borde" ha förekommit.

c) Åtgärderna för att främja genomförandet av prisinitiativen

86. I denna del av sin argumentation har klaganden till en början bestritt förstainstansrättens konstaterande att klaganden genom att delta i sammanträdena, i vilka ett komplex av åtgärder för att skapa gynnsamma villkor för en prishöjning beslutats, även samtyckt till dessa åtgärder, eftersom Hüls inte förebragt något bevis för motsatsen (punkt 190 i den överklagade domen). Klaganden hävdar att detta resonemang, där det obestämt talas om "ett knippe åtgärder" och där de rättsliga argument och sakliga omständigheter som Hüls åberopat i första instans lämnats utan avseende, inte uppfyller vare sig motiveringsskyldigheten enligt artikel 190 i EG-fördraget eller kraven på en värdering av bevisningen.

88. Såvitt slutligen avser försäljningskvantiteten och kvoterna hävdar Hüls att förstainstansrätten gjort denne ansvarig på grund av det felaktiga konstaterandet att klaganden regelmässigt deltagit i polypropentillverkarnas möten (punkt 231 i den överklagade domen). Genom att förstainstansrätten framhållit omnämmandet av Hüls i vissa tabeller som ett kompletterande indicium (punkt 232) får man vidare intrycket att det finns en rad indicier för bolagets deltagande i denna del av överträdelsen. Ifrågavarande tabeller utgjorde emellertid enligt ovan återgivna anmärkningar ingen säker källa och tillät inte heller den av förstainstansrätten dragna slutsatsen att det var fråga om ett visst samordnat förfarande.

87. Klaganden har framför allt åberopat att det (tvärtemot vad som anges i punkt 191 i den överklagade domen) aldrig har träffats någon överenskommelse om införande av

89. Kommissionen har till en början invänt att klagandens kritik av punkt 190 i förstainstansrättens dom stöder sig på en ofullständig läsning av domen. Dessutom

har Hüls enligt kommissionen med de anmärkningar som rörde kundstyrningssystemet lämnat utan avseende förstainstansrättens konstaterande (i punkterna 192 och 193 i den överklagade domen) att detta system delvis tillämpades under två månader, om än inte till deltagarnas belåtenhet.

90. Hüls kritik med avseende på försäljningskvantiteten och kvoterna riktar sig enligt kommissionen mot de konstateranden som förstainstansrätten har gjort i punkterna 231 och 232 i domen, och förbiser därmed både de bevis som föreligger och det detaljerade innehållet i tabellerna så som detta framgår av punkt 233 i den överklagade domen. Till följd härav skall klagandens argumentation enligt kommissionen avvisas i den mån den hänför sig till förstainstansrättens värdering av bevisningen.

2) Rättslig bedömning av parternas argument

a) Talans upptagande till sakprövning

91. Som redan utvecklats i det föregående är ett överklagande enligt artikel 168 a i

EG-fördraget och artikel 51 i EEG-stadgan för domstolen begränsat till rättsfrågor. Av nämnda bestämmelser följer enligt en fast rättspraxis att överklagandet, med uteslutande av varje bedömning av de faktiska omständigheterna, blott och bart kan stödja sig på grunder som avser överträdelse av rättsliga normer. Överinstansen kontrollerar alltså inte den bevisvärdering som den domstol som skall döma i saken har gjort, såvida det inte på rätt sätt påstås att rätten har presenterat bevismaterialet på ett förvanskande sätt (dénaturation). Domstolen är enligt artikel 168 a i EEG-fördraget behörig att kontrollera den rättsliga kvalifikationen av de fastställda omständigheterna och de slutsatser som förstainstansrätten har dragit av dessa omständigheter.⁷⁴ Domstolen är alltså inte behörig att fastställa de faktiska omständigheterna och — principiellt — inte heller att pröva de bevis som förstainstansrätten lagt till grund för sitt fastställande av omständigheterna. Om bevisen har framlagts och åberopats på rätt sätt och i överensstämmelse med bestämmelser och allmänna principer om bevisbördan och de processrättsliga bestämmelserna om bevisupptagning, är förstainstansrätten ensam behörig att bedöma bevisvärdet av de bevismedel som framlagts inför den.⁷⁵

92. Med utgångspunkt i det sagda är att konstatera att klaganden i sin argumenta-

74 — Se domstolens dom i mål kommissionen mot Brazzelli Lualdi med flera (ovan fotnot 31), punkterna 48 och 49, samt beslut i mål San Marco Impex Italiana Srl mot kommissionen (ovan fotnot 7), punkt 39.

75 — Se målen kommissionen mot Brazzelli Lualdi med flera (ovan fotnot 31), punkt 66, och San Marco Impex Italiana Srl mot kommissionen (ovan fotnot 7), punkt 40.

tion lagt tyngdpunkten på förstainstansrättsens värdering av framlagda bevis och därvid gjort en annan tolkning av bevismaterialet. I detta sammanhang ifrågasätter klaganden bevisvärdet av olika uppgifter, till exempel de som lämnades av ICI (se punkterna 114 och 174 i den överklagade domen), de som följer av olika tabeller (se punkterna 115 och 232 i den överklagade domen) eller de som återfinns i protokollen över polypropentillverkarnas sammanträden (se punkterna 191 och 192 i den överklagade domen). Enligt klagandens uppfattning kan man av detta bevismaterial inte utläsa något som rättfärdigar förstainstansrättens slutsatser att klaganden deltagit i polypropentillverkarnas sammanträden under hela den period som tillskrivs Hüls eller att Hüls medverkat i de olika åtgärder som vidtagits inom ramen för dessa sammanträden. Därmed kritiserar klaganden emellertid bevisvärderingen i saken utan att påstå och visa att förstainstansrätten har redovisat bevisningen på ett förvanskande sätt. Ifrågavarande anmärkning skall därför avvisas.⁷⁶ Klaganden

gör endast såtillvida gällande ett fel i förfarandet vid förstainstansrätten, som skall kontrolleras i överklagandet, att klaganden hävdar att rätten har kastat om bevisbördan och därigenom upphävt den till klagandens förmån gällande presumtionen för den anklagades oskuld.⁷⁷

b) Fog för talan

93. Enligt min mening har förstainstansrätten i den överklagade domen inte brutit mot vare sig bevisbördereglerne eller den allmänna principen om presumtion för att den anklagade är oskyldig. Jag hänvisar till min utredning i motsvarande avsnitt i mina förslag till avgörande i målen Enichem och Montecatini.⁷⁸

76 — I själva verket begär klaganden i hela sin argumentation, såvitt avser det rättsliga innehållet i den andra delen av överklagandeskriften, en utvidgning av den kontroll, som inom ramen för artikel 51 i EEC-stadgan för domstolen skall ske i förfarandet vid ett överklagande. Vidare skall erinras om att överklagandeskriften enligt artikel 112.1 c i domstolens rättegångsregler bland annat måste innehålla "de rättsliga grunder som åberopas". Håller man sig strikt till ordalydelsen i denna bestämmelse skulle man kanske i betraktande av ovan anförda uttalanden — i likhet med kommissionen — kunna komma till den slutsatsen att argumentationen i andra delen av överklagandeskriften i sin helhet skall avvisas därför att den är alltför vag. Enligt min mening skall ett sådant tillvägagångssätt dock begränsas till överklagandeskrifter som inte lämnar något utrymme för en rättslig bedömning inom ramen för förfarandet vid ett överklagande. I annat fall och, oavsett det utrymme för skönsmässig bedömning som i den delen tillkommer förstainstansrätten, kräver säkert intresset av ett så omfattande rättsskydd som möjligt att man gör en tolkning som syftar till att med hjälp av grammatikaliska och logiska regler få fram de rättsliga påståenden som finns i överklagandeskriften, dock utan att spåra sådana där de inte finns.

77 — Man skulle inom ramen för en tolkning av överklagandeskriften kunna ställa frågan, om inte klaganden egentligen gör gällande att den överklagade domen är bristfälligt motiverad. Något sådant skulle man till exempel kunna utläsa ur klagandens argument att förstainstansrätten har grundat sin slutsats i fråga om klagandens deltagande i polypropentillverkarnas sammanträden från slutet av 1978 till början av 1979 endast på de svar som ICI har gett på kommissionens begäran om upplysningar. Jag tror emellertid inte att klaganden kritiserar domsmotiveringen som sådan, eftersom klaganden själv medger att förstainstansrätten i detta hänseende även åberopar andra bevis (de i punkt 115 nämnda tabellerna; se dock också punkt 116), som klaganden endast fränkänner bevisvärde. Klaganden begränsar sig foljaktligen till att kritisera bedömningen av de faktiska omständigheterna.

78 — Se punkt 50 och följande punkter i mitt denna dag föredragna förslag till slutanförande i målen C-49/92 P, kommissionen mot Enichem, och punkterna 53—68 i mitt likaledes denna dag föredragna förslag till avgörande i mål C-235/92 P, Montecatini mot kommissionen.

V — Förslag till avgörande

94. På grund av det anförda föreslår jag att domstolen

1. ogillar överklagandet i dess helhet,
2. ogillar ansökan om intervention,
3. förordnar att intervenienten skall bära sina egna rättegångskostnader, och
4. förpliktar klaganden att ersätta övriga rättegångskostnader.